แด่..."ครูชิ้น ศิลปบรรเลง"

เรื่องราวของครูชิ้น ศิลปบรรเลง ที่ผมจะเล่านี้คงจะเป็นเรื่องที่แปลกแนวไปจากที่ท่านอื่น ๆ กล่าวถึง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านดนตรีสากล เป็นอดีตกาลที่ผ่านมาประมาณ ๕๐ ปีแล้ว ในสมัยที่ผมและครูชิ้น กับครูอีกหลายท่านได้เข้าร่วมอบรมฝึกหัดวิชาการขับร้องเพลงสากลที่สามัคยาจารย์ บริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบ เชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้า ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลสมัยนั้นท่านมีประสงค์ที่จะบรรจุวิชาการขับร้องเพลงสากลในหลักสูตรวิชาการศึกษาส่วนหนึ่งด้วย จึงประกาศให้บรรดาครูเข้ารับการอบรมให้ถูกต้องตามหลักวิชา เพื่อนำความรู้ไปฝึกสอนแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป

ครูสอนร้องคือ **หลวงประสานบรรณวิทย์** มีชื่อเสียงยกย่องว่าเป็นผู้มีเสียงดีไม่แพ้ฝรั่ง เพียงปิดม่านเสียแล้วให้ท่านร้องเพลงจะต้องถามกันว่าเอาฝรั่งที่ไหนมาร้อง เพลงที่สอนเป็นเพลงสากลทั้งสิ้น แต่ตัวครูกลับแต่งกายแบบไทยแท้ ใส่ถุงน่อง รองเท้า นุ่งผ้าม่วง ใส่เสื้อราชปะแตนกระดุม ๕ เม็ด การฝึกสอนใช้โน้ตสากล พร้อมคำร้อง ฝึกหัดร้องตามครู ฝึกการหายใจและควาหนักเบาในการเปล่งเสียง พร้อมทั้งฝึกเคาะจังหวะไปในเวลาร้องเพลงด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เคยชินต่อการนับจังหวะเมื่อไปสอนนักเรียนต่อไป ผู้เรียนบางคนก็เคาะจังหวะ บางคนก็ไม่เคาะอ้างว่าทำให้ร้องไม่ออก แต่ผมสังเกตเห็นครูสตรีคนหนึ่งร้องเพลงจากสมุดโน้ตที่ถือในมือซ้าย แล้วเคาะจังหวะด้วยมือขวา ส่วนปากก็ฝึกร้องไปตามโน้ตที่จดจากครูอย่างเต็มภาคภูมิ ไม่เคอะเขิน ผู้นั้นคือ ครูชิ้น ศิลปบรรเลง (เรียกกันในสมัยนั้น)

นอกจากการฝึกขับร้องเพลงสากล ยังมีครูผู้ฝึกวิชาการดนตรีสากลอีก ๒ ท่านคือ **ครูพระเจนดุริยางค์** และ**ครูนันท์ ทรรทรานนท์** เวลาสอบมีครูผู้ตัดสิน ๔ ท่านคือ ครูพระเจนดุริยางค์, ครู น.อ.พระเรี่ยมวิรัชภาคย์ ร.น., ครูนันท์ ทรรทรานนท์ และครูนารถ ถาวรบุตร วิชาหนึ่งที่สอบคือ ร้องเพลงสากล ครูชิ้นสอบเพลง Serenade ของ Tosselli ซึ่งเป็นเพลงที่ชอบมากที่สุดและสอบผ่านได้อย่างชื่นใจ

ขอวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง จงไปสู่สุคติยังสัมปรายิกภพด้วยเทอญ.

เกษม มิลินทจินดา

๒๕ พ.ย. ๒๕๓๓

รำลึกพระคุณครู

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ อาจารย์ ชิ้น ศิลปบรรเลง ได้ย้ายมาสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูธนบุรี ปัจจุบันคือสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์วิทยาลัยครูธนบุรี ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจและมีความอบอุ่นเป็นอย่างมาก ที่ได้พบและร่วมงานกับอาจารย์ซึ่งเคยเป็นครูสอนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ ปัจจุบันเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่ข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษามาจากสถาบันนี้ การที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับอาจารย์ ข้าพเจ้าได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานของท่าน เช่น ท่านจะมาทำงานแต่เช้า และหลังจากโรงเรียนเลิกแล้วท่านยังสอนดนตรีให้แก่นักเรียนที่มีความสนใจ นอกจากนั้นท่านก็ได้อยู่เวรดูแลนักเรียนประจำเหมือนกับอาจารย์ทุกท่าน เมื่อท่านมาถึงโรงเรียนท่านจะนั่งพักอยู่ที่ห้องสมุด อ่านหนังสือพิมพ์และวารสารทางการศึกษาและเรื่องทั่วไป หลังจากนั้นท่านจะทำบันทึกการสอนส่งอาจารย์ใหญ่เป็นประจำทุกสัปดาห์ อาจารย์สอนวิชาดนตรีและขับร้อง ส่วนข้าพเจ้าสอนวิชานาฏศิลป์ นอกจากอาจารย์จะเป็นผู้ทำบันทึกการสอนในวิชาดนตรีและขับร้องของท่านเองแล้ว ยังกรุณาทำบันทึกการสอนวิชานาฏศิลป์ให้ข้าพเจ้าด้วย ซึ่งเป็นพระคุณที่ข้าพเจ้าไม่สามารถจะลืมได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านได้ให้ความรู้ในเรื่องการสอนแก่ข้าพเจ้าตลอดเวลา อาจารย์ได้สร้างความมั่นใจและความตั้งใจในการสอนให้แก่ข้าพเจ้าไว้มาก เมื่อเวลาท่านสอน ข้าพเจ้าก็คอยสังเกตเพื่อจดจำวิธีการสอนของท่านไว้เป็นตัวอย่าง เช่น ท่านสอนขับร้องเพลงไทย ถ้านักเรียนร้องทำนองเอื้อนไม่ได้ ท่านก็จะเขียนทำนองเอื้อนแล้วมีเครื่องหมายเส้นโค้งโยงเสียงเพื่อให้นักเรียนร้องได้ถูกต้องตามทำนองเพลง นักเรียนคนใดที่มีความสามารถในการร้องเพลง ท่านก็จะสอนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ร้องได้ไพเราะยิ่งขึ้น ส่วนโน้ตสากลท่านก็มีวิธีสอนของท่านที่ทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถอ่านและร้องโน้ตสากลได้ อาจารย์ยังได้ช่วยให้ข้าพเจ้าได้มีประสบการณ์ภายนอกวิทยาลัยอีกเป็นอันมาก เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้ข้าพเจ้าไปสอนวิชานาฏศิลป์แก่ครูที่เข้ารับการอบรมการศึกษาภาคฤดูร้อนที่คุรุสภา ซึ่งอาจารย์บรรเลง สาคริก เป็นประธานในการจัดอบรม บางโอกาสอาจารย์ได้ให้ข้าพเจ้าไปช่วยสอนนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ แก่นักเรียนที่เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อแสดงในงานเปิดอบรม ตามที่พระคุณเจ้าขอความช่วยเหลือมายังอาจารย์ สิ่งที่ข้าพเจ้าประทับใจอีกอย่างหนึ่งที่อาจารย์กล่าวขวัญข้าพเจ้าว่า "เธอเป็นครูนาฏศิลป์ที่ไม่เหมือนใคร" ซึ่งความไม่เหมือนใครนั้น หมายถึงเป็นคนที่ไม่เกี่ยงงอนการทำงาน

ทั้งไม่คำนึงถึงค่าตอบแทนจากการทำงานด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือคุณสมบัติของท่านอาจารย์เอง ดังนั้นคำชมของท่านจึงทำให้ข้าพเจ้ามีความภูมิใจมาก อาจารย์เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพียบพร้อม สมกับคำว่า "ครู" ทุกประการ เช่น ถ้าผู้ใดสนใจจะเรียนดนตรีมาขอให้ท่านสอน ท่านจะสอนให้โดยไม่คิดค่าตอบแทน นอกจากนั้นท่านยังให้คำปรึกษาแนะแนวทางในด้านการทำงานและชีวิตส่วนตัว เมื่อใครมีความทุกข์มาขอความช่วยเหลือ ท่านจะต้องช่วยทุกครั้ง ท่านบอกว่าถ้าไม่ได้ช่วยจะรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อใครได้พูดคุยกับท่านแล้วจะมีความสบายใจ อาจารย์เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารีแก่ลูกศิษย์ทุกคน และยังเป็นผู้ที่ทันสมัยติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

เมื่อครั้งที่ท่านทำงานอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูธนบุรี ท่านได้ทำประโยชน์และเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนในด้านดนตรีและนาฏศิลป์เป็นอย่างมาก อาจารย์เป็นผู้ที่ฝึกซ้อมดนตรีไทยบรรเลงในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและได้นำนักเรียนไปบรรเลงดนตรีที่สถานีวิทยุศึกษาหลายครั้ง ทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ท่านยังได้สอนดนตรีให้แก่อาจารย์ที่สนใจ และร่วมบรรเลงดนตรีในงานเลี้ยงตามโอกาสต่าง ๆ

ทางด้านนาฏศิลป์ท่านได้สร้างชื่อเสียงไว้หลายเรื่อง เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นผู้อำนวยการจัดการแสดงละครพูดทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม เรื่อง "กระโปรงสีแดงเพลิง" บทประพันธ์ของ สด กูรมะโรหิต ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตนักเรียนประจำ การแสดงได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงได้แสดงนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ แบบวิพิธทัศนา ที่สถานีโทรทัศน์อีกเป็นครั้งที่ ๒ ในการแสดงรำชุดต่าง ๆ อาจารย์ได้คิดชุดการแสดงที่แปลกใหม่อยู่เสมอ การแสดงแต่ละครั้งท่านเป็นผู้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลง เพื่อให้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ การแสดงจะมีความหลากหลายมีทั้งรำไทยหลายรูปแบบ และรำสากลของชาติต่าง ๆ

อาจารย์สามารถแต่งกลอนได้รวดเร็วมาก ครั้งหนึ่งกรมการฝึกหัดครูนำผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดที่ต่างจังหวัดให้วิทยาลัยต่าง ๆ จัดการแสดงไปร่วมฉลององค์กฐิน อาจารย์ได้แต่งเนื้อร้องเพลง "ปรบไก่" ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านที่เก่าแก่เพลงหนึ่ง เนื้อร้องจะบรรยายถึงประเพณีการทอดกฐินตั้งแต่ต้นจนจบมี ๑๒ บท โดยให้ชายหญิงร้องโต้ตอบสอบคารมกัน ซึ่งน่าฟังมาก ให้ทั้งความรู้และความสนุกด้วย

เมื่อจะมีการแสดงแต่ละครั้ง อาจารย์จะเป็นผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายการแสดงแต่ละชนิดได้อย่างสวยงาม และมีวิธีการสร้างเครื่องแต่งกายอย่างง่าย ๆ แต่งดงามน่าอัศจรรย์ ทั้งนี้เพราะอาจารย์เคยเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประดิษฐ์และออกแบบเครื่องแต่งกายละครเมื่อครั้งที่ท่านสอนอยู่ที่โรงเรียนนาฏศิลป์ เช่น ปักเครื่องละครและทำผมแบบต่าง ๆ ของตัวละคร ต่อมาได้ประดิษฐ์และออกแบบเครื่องแต่งกายละครของคณะผกาวลีนาฏดุริยางค์ และออกแบบเครื่องแต่งกายละครเรื่อง"พ่อขุนรามคำแหง" ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ นอกจากนี้อาจารย์ได้เขียนประวัติความเป็นมาของเครื่องแต่งกายละครอีกด้วย ท่านอยากให้ข้าพเจ้าเขียนผลงานทางวิชาการเรื่อง เครื่องแต่งกายละคร เพราะยังไม่มีใครเขียน ข้าพเจ้าพยายามทำตามคำแนะนำของท่าน ด้วยความระลึกและซาบซึ้งในพระคุณ

อาจารย์เป็นผู้ที่มีความเมตตาปรานี แก่ข้าพเจ้ามากสุดที่จะพรรณนา ก่อนที่ท่านจะลาออกจากราชการ ท่านได้อัดเทปเพลงต่าง ๆ ไว้ให้ข้าพเจ้าเป็นตัวอย่าง เพื่อที่จะได้นำไปสอนเด็กได้ถูกต้อง เมื่อท่านลาออกจากราชการแล้วข้าพเจ้าก็ได้ไปเยี่ยมท่านเป็นประจำและบางครั้ง ก็ขอให้ท่านแต่งเพลงที่แสดงในโอกาสต่าง ๆ ของโรงเรียนวิทยาลัยครูธนบุรี เช่น **เพลงสหประชาชาติ เพลงสิทธิมนุษยชน** และ**เพลงถวายพระพร**เนื่องในวันเฉลิมพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ นอกจากนี้อาจารย์ยังได้ชวนข้าพเจ้าและลูกเข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ พระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน ซึ่งโดยลำพังข้าพเจ้าเองแล้ว คงไม่มีโอกาสเช่นนี้

เมื่อข้าพเจ้าไปเยี่ยมอาจารย์ที่บ้าน ท่านจะถามทุกข์สุขของข้าพเจ้าและถามถึงอาจารย์ที่วิทยาลัยครูธนบุรี ที่เคยร่วมงานกับท่านหลาย ๆ คนเป็นประจำ บางครั้งก็ฝากแสดงความยินดีกับอาจารย์และสามีของอาจารย์บางท่านที่ได้เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งอยู่เสมอ ท่านอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวันจึงทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคม บางครั้งก็ถาม

ถึงลูกศิษย์เก่าที่ท่านนึกถึง เช่น อ.ประทิน อ.จรูญศรี อ.เกษแก้ว อ.กฤษณา และเพื่อนรุ่นของข้าพเจ้าอีกหลายคน ซึ่งเป็นที่ซาบซึ้งของพวกเราทุกคน เมื่ออาจารย์ล่วงลับไป ข้าพเจ้านั้นมีความรู้สึกว่าตัวเองสูญเสียสิ่งที่มีค่าที่สุดของชีวิตที่ไม่มีอะไรมาเทียบได้เป็นความเศร้าโศกอาลัย อาวรณ์ในคุณความดีและความเมตตาปรานีที่ท่านมีต่อข้าพเจ้าสุดจะพรรณนาได้ทั้งหมด

การจากไปของอาจารย์ คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง ไม่ใช่เป็นเพียงการสูญเสียของข้าพเจ้าผู้เป็นศิษย์และญาติมิตรของท่านเท่านั้น แต่เป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันล้ำค่าในวงการศึกษาสาขาดนตรีและนาฏศิลป์ของชาติไปอย่างน่าเสียดาย ด้วยคุณงามความดีที่ท่านได้เสียสละทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิด ให้แก่งานดนตรีและนาฏศิลป์ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมของประเทศชาติมาตลอดชีวิตของท่าน ขอจงเป็นผลานิสงส์บันดาลให้ดวงวิญญาณของอาจารย์ที่เคารพรักประสบแต่ความสุขสงบและสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

พาณี สีสวย

วิทยาลัยครูธนบุรี

รำลึกพระคุณอาจารย์
คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

อาจารย์เป็นทั้งครู และแม่ของนักดนตรีประสานมิตร

กระผมได้รู้จักท่านอาจารย์ตั้งแต่เมื่อสมัยเรียนอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร เมื่อปี ๒๕๐๙ วงดนตรีของโรงเรียนเข้าประกวดอังกะลุงในงานศิลปะหัตถกรรมนักเรียน ในรอบแรกได้ผ่านเข้ารอบแต่การบรรเลงค่อนข้างจะกระท่อนกระแท่น ท่านอาจารย์จึงได้บอกกับอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนฝึกหัดครูพระนครที่จะช่วยปรับวงให้ และนัดหมายกันในตอนบ่ายของวันรุ่งขึ้นถึงเวลานัดหมายพวกเราได้ไปพบกับอาจารย์ที่บ้านบาตร แต่ปรากฏว่าช้ากว่ากำหนดเกือบหนึ่งชั่วโมง ถูกอาจารย์ตำหนิว่าไม่ตรงเวลา ในความรู้สึกที่มีต่ออาจารย์ครั้งแรกนั้นรู้สึกว่าอาจารย์ดุมาก และเมื่ออังกะลุงเข้าชิงชนะเลิศก็ปรากฏว่าแพ้ทำให้รู้สึกผิดหวังมากขึ้น ต่อมาเมื่อได้เข้ามาเรียนที่ประสานมิตร เข้าสมัครเป็นสมาชิกของชุมนุมดนตรีไทยและได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดอาจารย์จึงได้รู้ซึ้งว่าความจริงอาจารย์ไม่ใช่คนดุอย่างที่คิด อาจารย์ใจดีรักพวกเราเหมือนลูกและอาจารย์

รักพวกเราทุกคนอย่างเสมอหน้ากัน คอยสั่งสอนเสมอให้พวกเราสมัครสมานสามัคคีกันไม่ใช่เฉพาะในวงประสานมิตรเท่านั้น ยังให้รักใคร่กับเพื่อนนักดนตรีจากสถาบันอื่น ๆ ด้วย ท่านย้ำเสมอว่า**ความสามัคคีเท่านั้นที่จะทำให้ดนตรีไทยเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น** เมื่อพวกเราเรียนสำเร็จและเข้าพิธีอุปสมบท ท่านอาจารย์ก็ได้เมตตาไปอุ้มไตรเวียนรอบพระอุโบสถให้กับพวกเรา ถึงแม้ว่าพวกเราจะมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดเช่น ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ บ้านอยู่อยุธยา อาจารย์ประดิษฐ์ อินทนิล อยู่พนัสนิคม กระผมเองอยู่นนทบุรี และคนอื่น ๆ อีกหลายคน ท่านอาจารย์ก็ได้ให้ความเมตตาไปร่วมอย่างเสมอหน้ากัน ถึงคราวที่พวกเราจะมีคู่ครอง ท่านอาจารย์ก็ให้เกียรติเป็นเจ้าภาพด้วยความเต็มใจเช่นกัน **พวกเราจึงถือว่าอาจารย์เป็นทั้งครูและแม่ของนักดนตรีประสานมิตรอย่างแท้จริง**

อาจารย์เป็นครูดนตรีที่มีการศึกษาสูง

จากประวัติการศึกษาของท่านอาจารย์ พวกเรามีความภูมิใจมากที่ท่านอาจารย์สนใจในเรื่องของการศึกษาเป็นอย่างมากควบคู่ไปกับการดนตรี ในขั้นต้นท่านอาจารย์เรียนจบมัธยมปีที่ ๘ จากโรงเรียนราชินี ซึ่งในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองแทบจะหาได้ยากมากที่ผู้หญิงจะเรียนสูงถึงระดับนี้ และอาจารย์ยังขวนขวายสอบวิชาชุดจนได้วิชาครู พ.ม. ซึ่งสมัยนั้นนับว่ายากมากแต่ท่านอาจารย์ก็ไม่เคยหยุดยั้งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เขียนตำราทางดนตรีไว้เป็นแบบแผนทำคู่มือและหาวิธีสอนที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้กับการสอนดนตรีจนแพร่หลายอยู่จนทุกวันนี้ **ท่านเห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาสามัญไม่ได้ยิ่งหย่อนกว่าการดนตรี** ท่านเคยยกตัวอย่างให้พวกเราฟังอยู่เสมอ ว่าให้ดูท่านศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นตัวอย่าง ว่าเรียนหนังสือก็เก่ง และเล่นดนตรีไทยเก่ง จะพูดอะไรใคร ๆ ก็เกรงใจ ทำให้พวกเราเกิดความมุมานะ พยายามที่จะศึกษาเพิ่มเติมจนปัจจุบันมีลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ได้สำเร็จปริญญาเอกแล้วหลายคน เช่น ดร.เจริญชัย ชนม์ไพโรจน์ (มศว.มหาสารคาม) ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ (มศว.ประสานมิตร) ดร.เพ็ญณี กันตะวงษ์ แนรอท (ม.ขอนแก่น) ดร.อำพล ธรรมเจริญ (ม.บูรพา) ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (มศว.ประสานมิตร) ดร.สุมน อริยปิติพันธุ์ (เอแบค) และยังมีลูกศิษย์จากที่อื่น ๆ อีกหลายคน เมื่ออาจารย์ทราบว่าลูกศิษย์คนใดได้ปริญญาเอกโดยเฉพาะทางการดนตรีท่านชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง

เมื่อคราวที่สภามหาวิทยาลัยจะมอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้อาจารย์นั้น ท่านอาจารย์พยายามที่จะ

บรรเลงถวายพระพร เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๓

ปฏิเสธตลอดเวลาว่านักดนตรีที่เก่งกว่าท่านมีอยู่มากมายให้พิจารณาท่านเหล่านั้นก่อน กระผมเองก็ได้ชี้แจงให้อาจารย์ทราบว่าการที่สภามหาวิทยาลัยลงมติอนุมัติปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้ท่านอาจารย์นั้น **มิได้ให้ในฐานะที่ท่านอาจารย์เป็นศิลปิน แต่ให้ในฐานะที่ท่านอาจารย์เป็นครูดนตรีที่มีผลงานวิชาการเป็นที่ประจักษ์ สมควรที่จะได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** และ **ถ้าหากท่านอาจารย์ปฏิเสธที่จะรับปริญญาดังกล่าวก็จะเป็นการปิดกั้นโอกาสของครูดนตรีท่านอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป**นั่นแหละท่านอาจารย์จึงยอมจำนนด้วยเหตุผล

อาจารย์เป็นครูดนตรีไทยที่มีความคิดสมัยใหม่

พวกเราได้เคยปรึกษากับท่านอาจารย์เกี่ยวกับเรื่องจะจัดงานไหว้ครูดนตรีไทยว่าควรจะมีฤกษ์ยามอย่างไร และต้องใช้เครื่องสังเวยอะไรบ้าง ท่านบอกเราว่า**ฤกษ์สะดวกเป็นสำคัญศิษย์ที่จะรำลึกถึงพระคุณครูทำได้ทุกเวลา**ไม่ต้องรอเมื่อนั้นเมื่อนี้ ส่วนเรื่องเครื่องสังเวยก็เช่นเดียวกัน ท่านสอนว่า **ให้สมควรแก่อัตภาพ** ถ้าหากมั่งมีศรีสุขจะใช้หมูทั้งตัว เหล้าทั้งไห บายศรีปากชาม ขนมนมเนย ก็แล้วแต่จะสรรหามา แต่ขัดสนแค่เพียงหมูนอนตอง (หมูสามชั้นชิ้นบาง ๆ หนึ่งชิ้นวางอยู่บนใบตอง) เหล้าสักขวด ยานัตถุ์ก็ใช้ได้ หรือถ้าหากไม่ได้จริง ๆ แค่ดอกไม้ธูปเทียน ก็พอแล้ว แต่ถ้าอัตคัดยิ่งกว่านั้นแม้แต่ดอกไม้ธูปเทียนก็ยากที่จะหา **สิบนิ้วประณมวันทาถึงครูอาจารย์นั่นแหละประเสริฐแล้วสำคัญอยู่ที่ใจว่ารำลึกถึงพระคุณของครูแค่ไหน** เครื่องสังเวยทั้งหลายคืออามิสบูชา แต่สิบนิ้วที่ประณมก้มกราบรำลึกถึงพระคุณครูนั้นคือคารวะบูชา ทำได้ทุกเวลาและทุกโอกาส

ท่านอาจารย์ยังได้เล่าให้ฟังว่าที่ผกาวลีจะนิยมจัดพิธีไหว้ครูในวันอาทิตย์แรกของเดือนสิงหาคม ซึ่งเดือนสิงหาคมนั้น เป็นเดือนเกิดของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อเทียบทางจันทรคติแล้ว เดือนสิงหาคมจะตกในราวเดือนเก้า บรรดาวงดนตรีต่าง ๆ จึงนิยมไหว้ครูกันในเดือนเก้าข้างขึ้นกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าพิจารณาด้วยเหตุผลแล้วเดือนเก้าเป็นช่วงระหว่างเข้าพรรษา ฝนฟ้าตกชาวบ้านต้องปักดำทำนา ไม่มีใครจัดงานและหาปี่พาทย์ จึงเหมาะที่พวกนักดนตรีจะได้จัดพิธีไหว้ครูและเริ่มฝึกหัดลูกศิษย์เตรียมไว้สำหรับช่วงออกพรรษา ซึ่งมีทั้งงานปิดทองพระ ทอดกฐินผ้าป่า เรื่อยไปจนถึงไหว้พระบาทและตรุษสงกรานต์

แต่สำหรับที่ประสานมิตรเราได้ถือปฏิบัติติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยที่ท่านอาจารย์ยังมีชีวิตอยู่โดยถือเอา**วันอาทิตย์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปีเป็นวันจัดงานไหว้ครู** ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่ครูที่ล่วงลับและรดน้ำขอพรวันเกิดจากท่านอาจารย์ **เพราะท่านอาจารย์เกิดวันที่ ๕ กุมภาพันธ์** มีบางปีอาจจะเคลื่อนเป็นอาทิตย์สัปดาห์ที่สองบ้างก็เพราะเหตุจำเป็นบางอย่าง สำหรับการจัดงานไหว้ครูของประสานมิตรในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ก็นับว่าเหมาะสมเพราะท้องฟ้าแจ่มใส อากาศเย็นสบาย และไม่มีฝนตกเฉอะแฉะ ผักผลไม้ ดอกไม้ กำลังอุดมสมบูรณ์ และนักเรียนนิสิตนักศึกษาก็เกิดความปีติและกำลังใจก่อนจะเข้าสอบไล่ปลายภาค

นอกจากเรื่องพิธีไหว้ครูแล้วเมื่อคราวที่คณะดนตรีไทยของประสานมิตรจะไปแสดงที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปี ๒๕๑๘ มีปัญหาว่าจะทำอย่างไรดีกับเครื่องดนตรี โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่ ถ้าส่งไปทางเรือก็พอไหวแต่จะต้องไปพร้อมกับนักดนตรีทางเครื่องบินปัญหาค่าระวางแพงกว่าตั๋วโดยสารหนึ่งคนเสียอีก จึงคิดที่จะตัดวงฆ้องออกเป็น ๓ ส่วน และค่อยมาประกอบกันเข้าเมื่อจะบรรเลง มีนักดนตรีหลายคนคัดค้านไม่เห็นด้วย เกรงว่าจะผิดครู อาจจะเกิดเสนียดได้ กระผมได้ไปหารือกับท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์บอกว่า**จะกระทำอะไรมันอยู่ที่เจตนา** และเครื่องดนตรีเหล่านี้มนุษย์เป็นผู้คิดขึ้นมาเมื่อมีความจำเป็นจะต้องตัดเป็นส่วน ๆ เพื่อให้สะดวกในการเดินทางก็ทำได้ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร ตกลงเป็นอันว่าจะต้องตัดร้านฆ้อง กระผมเองเป็นคนลงมือตัดเองก่อนจะตัดก็**ได้ขอขมาว่ามิได้มีเจตนาจะลบหลู่ แต่ทำเพื่อจะเชิดชูศิลปะไทยให้แพร่หลาย** และพาครูไปขึ้นเครื่องบิน จิตใจก็กลัว ๆ กล้า ๆ ก่อนจะไปก็ได้ไปขอศีลขอพรจากท่านอาจารย์ขอให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ ให้ได้ชื่อเสียงกลับมาประเทศไทย ปรากฏว่าประสบผลสำเร็จสมตามความมุ่งหมายไม่เฉพาะแต่อังกฤษเท่านั้น หลังจากนั้น ยังได้ไปแสดงในประเทศต่าง ๆ ทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย อีกเกือบ ๒๐ ครั้ง

อาจารย์เป็นครูจนตลอดชีวิต

ท่านอาจารย์ได้อุทิศแรงกายแรงใจให้กับการเรียนการสอนดนตรีให้กับลูกศิษย์โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยทั้งที่ช่วงหลังอายุกว่า ๗๐ ปีแล้วก็ยังอุตส่าห์เสียสละเวลาไปสอนให้กับนิสิตรุ่นหลัง ๆ ซึ่งการเดินทางจากบ้านที่ลาดพร้าวไปยังประสานมิตร ก็ลำบากเพราะอาจารย์ต้องโหนรถเมล์ไปลงข้างหลังมหาวิทยาลัยและลงเรือจ้างข้ามคลองไปอีกต่อหนึ่งซึ่งพี่เดียวก็เป็นห่วงเป็นใยแต่ไม่สามารถที่จะขัดความเป็นครูของท่านอาจารย์ได้ พวกเราก็มีความรู้สึกว่าค่อนข้างจะเป็นศิษย์อกตัญญูที่ไม่สามารถจะหารถเก๋งมารับส่งอาจารย์ได้ เพราะกระผมเองก็มีเพียงแค่จักรยานสองล้อเท่านั้น ต่อมาระยะหลังเห็นว่าสุขภาพของอาจารย์ค่อนข้างจะทรุดโทรมจึงได้ขอให้อาจารย์หยุดพักการสอนที่ประสานมิตร โดยพวกเราเป็นฝ่ายไปกราบเยี่ยมเยียนและซักถามเพลงกับท่านอาจารย์อยู่เสมอมิได้ขาด จนวาระสุดท้ายที่พวกเราชาวดนตรีไทยประสานมิตรและนักดนตรีไทยทั้งหลายรู้สึกว่าได้สูญเสียแม่ของพวกเราไป แต่ท่านก็ยังเป็นครูเพราะท่านจากไปแต่เพียงลมหายใจเท่านั้น ท่านยังได้อุทิศร่างกายให้เป็นครูแก่นักศึกษาแพทย์

พระคุณความดีของท่านอาจารย์ยังเป็นครูที่จารึกอยู่ในหัวใจของพวกเรามิลืมเลือน ขออานิสงส์ผลแห่งคุณความมีเมตตาของท่านอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ เกิดชาติหน้าฉันใดขอให้ศิษย์ได้มีโอกาสติดตามไปรับใช้อาจารย์ตลอดไป

ประทีป เล้ารัตนอารีย์
หัวหน้าภาควิชาดุริยางคศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาจารย์คุณหญิงชิ้นของดิฉัน

ดิฉันได้มีโอกาสได้เป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์คุณหญิงชิ้นตั้งแต่เมื่อท่านช่วยสอนดนตรีไทยอยู่ที่ มศว.ประสานมิตร ท่านเป็น "ครู" ซึ่งนับเป็นตัวอย่างอันดีเลิศสำหรับผู้ที่จะยึดอาชีพครูเป็นอาชีพหลักในการดำเนินชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าท่านเป็นอาจารย์ผู้สอนดนตรีไทย แต่ท่านมิได้มุ่งสอนเฉพาะงานในความรับผิดชอบของท่านเพียงด้านเดียว ท่านจะสอนและกวดขันพวกเราไปหมดในทุกด้าน ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

๑. ด้านภาษา ดิฉันเรียนขับร้องเป็นหลัก และดนตรีเป็นรอง ในการเรียนร้องเพลงไทยนั้นท่านจะบอกให้จดและจับตาดูการเขียนหนังสือของพวกเรา ถ้ามีการเว้นวรรคผิด สะกดไม่ถูกต้อง ท่านจะแก้ไขทันที เวลาร้องท่านจะเน้นให้เปล่งเสียงให้ถูกต้องชัดเจนตามอักขรวิธีไม่เคยละเลยให้ผ่านไป ลูกศิษย์ของท่านจึงร้องชัดถ้อยชัดคำเสมอ

๒. ด้านกิริยา มารยาท ท่านสอนให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพในความเป็น "คน" ของบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจน อายุน้อยกว่า มากกว่า ถ้าเป็นคนดีมีความสามารถแล้วท่านจะสอนให้เรานับถือในความดีของเขาเหล่านั้น

๓. ด้านการดำรงชีวิต ตัวของท่านเองนั้นใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด และท่านจะสอนว่าคนฟุ่มเฟือยที่ใช้ชีวิตไม่รู้จักประมาณตนจะนำไปสู่ความเสื่อม นับแต่การคดโกงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินจะนำมาใช้จ่ายอย่าง "มือเติบ" ท่านก็สอนว่าเงินเหล่านี้เป็นเงินร้อนกินไม่นาน ให้ปฏิบัติทุกอย่างด้วยสุจริตแล้วพวกเธอจะไม่อับจน ดิฉันจำได้ว่าสมัยที่ท่านอาจารย์มาสอนที่ประสานมิตรท่านจะขึ้นรถเมล์มาเสมอ ประธานชุมนุมเสนอให้ท่านนั่งแท็กซี่ โดยทางวิทยาลัยจะจ่ายค่ารถให้ท่านกับบอกว่าเงินหลวงก็ควรต้องประหยัด แล้วท่านก็นั่งรถเมล์มาเป็นประจำจนกระทั่งหลังการผ่าตัดใส่เครื่องช่วยกระตุ้นหัวใจ (pace-maker) ทำให้ท่านยกแขนจับราวบนรถเมล์ไม่สะดวกเหมือนก่อน ท่านจึงไม่ได้เดินทางมาเอง พวกเราลูกศิษย์จึงไปหาที่บ้าน หรือไปรับอาจารย์มาสอน ซึ่งท่านอาจารย์ก็มีความสุขที่ได้สอนแม้ว่าในระยะหลังสุขภาพของท่านอาจารย์จะไม่เหมือนก่อน สำหรับเรื่องการดำรงชีวิตนี้มีสิ่งหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่ท่านอาจารย์คุณหญิงชิ้นได้สร้างไว้ในหัวใจของศิษย์ที่เป็นนักดนตรีไทย คือ การให้ข้อคิดที่ว่า**นักดนตรีที่ดื่มเหล้าแล้วบรรเลงนั้น ไม่ใช่ศิลปินที่แท้จริง** เพราะการดื่มเหล้าทำให้ขาดสติเสียสมาธิ การบรรเลงดนตรีต้องใช้สมาธิอย่างมาก ฉะนั้นถ้าต้องการเป็นนักดนตรีที่ดีจะต้องไม่มีนิสัยดื่มเหล้าก่อนหรือระหว่างการบรรเลง ซึ่งในช่วงที่ท่านเป็นครูผู้ฝึกสอนอยู่นั้น ลูกศิษย์ในวงดนตรีไทย

มศว.ประสานมิตรไม่มีใครดื่มเหล้าเลยแม้แต่คนเดียว

๔. การปฏิบัติภารกิจการงาน ท่านอาจารย์เป็นตัวอย่างอันดีเลิศแก่พวกเราในแง่ของการทำงานอย่างมีน้ำใจ คือ ท่านจะสอนให้เราทำงานในหน้าที่ให้ดี และช่วยงานอื่น ๆ อย่างเต็มใจ ถ้าเป็นตำแหน่งครู อาจารย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการสอนแต่ถ้าขณะนั้นบังเอิญมีภารกิจอื่นที่ต้องช่วยกันทำขึ้นมาอาจารย์ท่านก็สอนว่าอย่าละเลย พวกเราที่ได้เป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์ในช่วงนั้นจะเรียนสิ่งเหล่านี้มาจากท่าน คือการหนักเอา เบาสู้ ไม่เกี่ยงงาน ท่านอาจารย์ คุณหญิงชิ้น นั้นท่านสอนทั้งดนตรี ขับร้อง ฝึกละคร และทำเครื่องละครไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อหาทางช่วยวิทยาลัยประหยัดค่าใช้จ่าย

๕. การแต่งกาย ท่านอาจารย์เป็นผู้มีรสนิยมในการแต่งกายเรียบง่ายแต่ดูสมวัยสมฐานะ แม้ท่านจะไม่ใช่อาจารย์ประจำแต่ท่านก็สังเกตการแต่งกายของลูกศิษย์เสมอ ดิฉันจำได้ว่าถ้าลูกศิษย์ผู้ชายผมยาวท่านจะเย้าว่า "นี่เธอจะไว้ผมให้เป็นปันหยีหรือว่าไงจ๊ะ" เท่านี้พวกเราก็รู้แล้วว่าผมยาวเกินไป ส่วนลูกศิษย์ที่เป็นหญิงท่านก็จะคอยเตือนให้เหน็บผมไม่ให้ปรกหน้า หรือรุงรัง โดยจะบอกว่าทำให้หน้าตาไม่สดใส ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดคือแบบอย่างที่ลูกศิษย์ทุกคนสังเกตเห็นและนำไปประพฤติปฏิบัติตาม

ก่อนที่อาจารย์จะล้มป่วยดิฉันได้ไปเยี่ยมท่านที่บ้านเพื่อต่อเพลง ท่านก็ให้อัดเทปไว้โดยบอกว่า "เธอฟังวันหลังเธอจะได้จำได้ว่าเราเป็นอาจารย์เป็นศิษย์กัน..." เพลงที่ท่านอัดไว้ให้ก็คือเพลงพม่าเห่เถา, เทวาประสิทธิ์ ๒ ชั้น, ครุ่นคิดเถา และกล่อมนารีเถา

บัดนี้สิ้นบุญอาจารย์แล้วสิ่งที่ยังคงเหลืออยู่ก็คือความทรงจำ และถ้อยคำสอนสั่งของท่านอาจารย์ ดิฉันขออธิษฐานว่าถ้าชาติหน้ามีจริงขอเกิดเป็นศิษย์ท่านอาจารย์คุณหญิงชิ้นอีก แต่ดิฉันอาจจะไม่มีบุญบารมีมากพอเท่าท่านอาจารย์ เพราะตลอดช่วงเวลาที่ได้เป็นลูกศิษย์ท่านนั้น ท่านอาจารย์มีแต่ **"ให้"** กับทุกคนด้วยความเมตตา และความจริงใจ พร้อมทั้งยังสร้างกุศลอย่างสม่ำเสมอ ท่านอาจารย์คงจะได้ไปจุติในชาติภพที่สูงส่งอย่างแน่นอน และถ้าเป็นเช่นนั้นขอดวงวิญญาณท่านอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง จงได้โปรดรับรู้ถึงความรักและศรัทธาของศิษย์คนนี้ว่ายังมั่นคงต่อท่านอาจารย์มิมีวันเสื่อมคลาย

ดร.เพ็ญณี (กันตะวงษ์) แนรอท
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปูชนียบุคคล

พระพุทธองค์ทรงกล่าวไว้ว่า "การบูชาบุคคลที่ควรบูชาเป็นมงคลอันประเสริฐ"

มงคล หมายถึง เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ

ประเสริฐ หมายถึง วิเศษ ดีเลิศ ดีที่สุด

บุคคลที่บำเพ็ญตนเป็นผู้มีคุณงามความดีจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แม้เพียงระลึกนึกถึงก็ทำให้เกิดความสุขใจ มีกำลังใจกล้าแกร่งขึ้นในอันที่จะผจญกับอุปสรรคนานาประการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์สุขแก่สังคมและมนุษยชาติยิ่งขึ้น

อาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นบุคคลหนึ่งที่ข้าพเจ้าน้อมจิตระลึกถึงด้วยความเคารพบูชาอย่างสูงยิ่ง นึกถึงท่านแล้วสุขใจ สบายใจ มีกำลังใจ และดีใจที่มีท่านเป็นตัวอย่างปูชนียบุคคลในหลาย ๆ เรื่องดังนี้

- เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงหลาย ๆ ด้าน ทั้งดนตรีไทย ขับร้อง การละคร ภาษา วรรณกรรม และศิลปะงานฝีมือประณีตศิลป์ต่าง ๆ
- มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน
- ตั้งใจอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม
- รัก ห่วงใยลูกศิษย์ ปรารถนาให้ศิษย์ได้ดี ยินดีเมื่อศิษย์ได้ดีมีความเจริญ
- มีเมตตาสูง เอื้ออารีต่อศิษย์ และลูกหลาน
- ปฏิบัติงานเป็นตัวอย่างของบุคคลที่มีคุณธรรมอย่างสูง
- บำรุงพระพุทธศาสนา โดยการบริจาคทรัพย์ และประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์สม่ำเสมอ
- มีกตัญญู และกตเวทิตาสูง ข้อนี้ได้ยินท่านพูดอยู่หลายครั้งว่าที่ท่านสืบทอด และถ่ายทอดวิชาดนตรีไทยให้คงอยู่และแพร่หลายกว้างขวางนั้นเป็นการทดแทนพระคุณบิดา ต่อมาเมื่อท่านได้รับพระราชทานเหรียญตราเป็น

"คุณหญิง" ท่านยิ่งต้องมีวิริยะอุตสาหะเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณในการที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เช่นนี้ โดยไม่เห็นแก่สุขภาพที่อยู่ในวัยชรามาก และความเหน็ดเหนื่อย จนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของคนทั่วไป

ข้าพเจ้าดีใจ ภูมิใจมากที่มีโอกาสได้เป็นลูกศิษย์ของท่าน และคิดว่าลูกศิษย์ทุก ๆ คนก็คงจะรู้สึกเช่นเดียวกัน ขอมหากุศลที่ท่านได้ทำมาแล้วทั้งหมดทั้งมวล และกุศลใด ๆ ที่ข้าพเจ้าและบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายที่ได้กระทำมาดีแล้ว ขออุทิศบูชาดวงจิตวิญญาณของท่าน ไม่ว่าจะอยู่ในภพภูมิใด ขอให้ท่านได้มีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ จนกว่าจะพบมรรคผลนิพพานเทอญ

รศ.มณีรัตน์ จันทนะผะลิน
(สนวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, วิทยาลัยครูสวนดุสิต)

ขอขมาอาจารย์คุณหญิงชิ้น

ผมได้พบอาจารย์ครั้งแรกที่ชมรมดนตรีไทย ม.ศ.ว.ประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ วันนั้นอาจารย์กำลังต่อทางเครื่องให้นักดนตรีของชมรมอยู่ อาจารย์บอกทางเครื่องสายได้อย่างดีเยี่ยมทุกเครื่องมือ วันต่อมาผมจึงกราบฝากตัวขอเป็นศิษย์เรียน**ร้อง**กับท่าน ได้ประจักษ์ในความรู้ความสามารถของท่านเพิ่มขึ้นทุกวัน งานชุมนุมดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่แปดในปีนั้น ท่านฝึกซ้อมวงประสานมิตรให้เล่นปี่พาทย์ไม้แข็ง ผมจึงได้ประจักษ์ว่าอาจารย์มีความรอบรู้เรื่องปี่พาทย์ดีอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระนาดเอก ท่านบอกเทคนิคและเม็ดพรายในการบรรเลงได้สมกับเป็นธิดาสุดที่รักของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ปรมาจารย์ระนาดเอกของไทย นอกจากนี้ท่านยังมีความสามารถด้านการประพันธ์บทร้องและความรู้เรื่องละครเป็นอย่างดี จึงกล่าวได้อย่างเต็มภาคภูมิว่าอาจารย์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลงเป็นครูดนตรีที่มีความรู้ความสามารถรอบตัว นี่เป็นคุณสมบัติประการแรกของอาจารย์

แต่ทว่าท่านมักพูดอยู่เสมอว่า **"ฉันไม่ใช่คนเก่ง ไม่ใช่คนมีฝีมือ แค่พอวางพื้นฐานให้ลูกศิษย์ได้เท่านั้น"** ความถ่อมตัวเป็นคุณสมบัติประการที่สองของท่าน

เพราะความถ่อมตัวของท่านนี้เอง ท่านจึงไม่ค่อยต่อเพลงของครูในสายสำนักอื่นให้ลูกศิษย์ จะต่อแต่เพลงในสายสำนักของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งสืบทอดมาจากสายพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) และพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เป็นส่วนมาก เช่น**เพลงแขกลพบุรี**ท่านก็มักต่อ**ทางวังบางคอแหลม**ให้* เพลงของสายสำนักอื่นเช่น**เพลงแขกมอญบางขุนพรหม** เพลงของท่านครูจางวางทั่ว ทางร้องของพระยาเสนาะดุริยางค์นั้น ท่านบอกว่าท่านพอจะต่อให้ได้ แต่ไม่ดีเท่ากับศิษย์ของสายสำนักนั้น ๆ โดยตรง หากอยากได้ควรจะไปต่อกับลูกศิษย์สายตรงของเขา จะได้ของแท้ถูกต้องดีกว่า จึงเห็นได้ว่าการที่ท่านไม่ต่อเพลงของสายสำนักอื่นให้เป็นเพราะให้เกียรติศิษย์สายตรงของสำนักนั้น และถ้าท่านทำอะไรก็ต้องทำให้ดีที่สุด ถูกต้องที่สุด นี่คือคุณสมบัติในการเป็นครูดนตรีอีกประการหนึ่งของท่าน

(* เพลงแขกลพบุรีทางวังบางคอแหลม คือทางบรรเลงพิเศษของเพลงแขกลพบุรีเถาซึ่งหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งถวายสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ แสดงถวายครั้งแรกที่ "วังบางคอแหลม" ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้ แถวถนนตก)

แม้ท่านจะไม่ค่อยเล่นเพลงของสำนักอื่น แต่ท่านกลับยกย่องคนสำนักอื่นที่มีความรู้ความสามารถดีให้ศิษย์ฟังอย่างจริงใจอยู่เสมอ เช่นเมื่อพูดถึงนักร้องชั้นเยี่ยม ท่านบอกผมว่า "ต้องยกให้**คุณเริญ**เขา (ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน) ของบ้านเราที่เด่นก็มี**คุณเลง** (นางมหาเทพกษัตรสมุห บรรเลง สาคริก) และ**คุณจันทน์** (อาจารย์จันทนา **พิจิตรคุรุการ**) และเรื่องประพันธ์บทร้องได้ดีท่านบอกว่า "**อาจารย์มนตรี แน่ะ ชั้นเชิงกวีนิพนธ์เขาดี**" ผมชื่นชมคุณสมบัติข้อนี้ของอาจารย์เป็นนักหนา

และที่สำคัญอาจารย์ไม่เคยว่าร้ายใคร ไม่พูดเรื่องที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น แม้เพียงน้องนิด ท่านไม่ยอมบอกเนื้อร้องเพลงแสนคำนึง ที่ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะแต่งด้วยความคับแค้นใจ เมื่อคราวดนตรีไทยถูกห้ามเล่นในยุค "**มาลานำชาติไทย**" ท่านให้เหตุผลว่า "**เผยแพร่แล้วจะเป็นโทษมากกว่าเป็นคุณ**" ผมเพียรถามว่า นักระนาดชั้นครูที่เป็นคู่ประชันของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะตอนปลายรัชกาลที่ ๕ คือใคร ท่านก็ไม่ยอมบอก สำหรับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะบิดาของท่านนั้น ท่านกล่าวว่า "**ที่ทางระนาดของพ่อฉันได้รับความนิยมมาก เป็นเรื่องของพัฒนาการตามยุคสมัยด้วย เธอไม่ควรเปรียบว่าใครเหนือกว่าใคร เพราะบุคคลในระดับนี้ทุกท่าน ล้วนเกิดมาเพื่อช่วยพัฒนาดนตรีไทยให้งอกงามและงดงามยิ่งขึ้น**" นี่ถือคุณสมบัติอันประเสริฐยิ่งของอาจารย์คุณหญิงชิ้น ถ้านักดนตรีไทยส่วนมากมีทัศนคติอย่างท่าน การถือสำนักและประชันขันแข่งกันอย่างเอาเป็นเอาตายก็คงจะไม่เกิดขึ้น

ก่อนมาเป็นศิษย์ท่านนั้นผมร้องมาได้บ้างแล้ว แต่มีปัญหาเรื่องร้องแล้วเสียงค่อย ๆ เลื่อนต่ำลงจนเพี้ยนเมื่อจบท่อน ท่านค่อย ๆ พิจารณาดูก็พบว่าผมใช้ลมหายใจไม่เหมาะสม จึงฝึกให้หัดหายใจใหม่ เพลงสำคัญที่ผมได้ต่อจากท่านคือ**เพลงแขกมอญเถา** ผมดีใจมากว่าเจอทางร้องแขกมอญของเก่าเข้าแล้ว เพราะ**ครูสิน ศิลปบรรเลง**ปู่ของท่านเป็น "**ศิษย์ก้นกุฏิ**" ของท่านครูพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ผู้แต่งเพลงนี้ ผมเป็นคนเสียงไม่ดี ลมสั้น ทำเม็ดพรายบางอย่างไม่ได้ ท่านก็ปรับปรุงกลเม็ดและลีลาให้ง่ายเข้า สมเป็นครูดนตรีที่มีความรู้วิชาการศึกษา

"คุณหญิงชิ้น" ท่านเป็นครูที่มีเวลาให้ศิษย์เสมอ แม้ผมจะเป็นศิษย์ที่อยู่ในพวก "**ร้องไม่ดี**" แต่ท่านก็สละเวลาสอนให้อย่างเต็มที่ ทั้งที่ชมรมและที่บ้านซึ่งท่านอยู่กับลูกสาวที่ลาดพร้าว ผมไปรบกวนท่านอยู่บ่อย ๆ นอกจากต่อเพลงแล้วยังเรียนถามหลักการและประวัติการดนตรีไทยในแง่มุมต่าง ๆ อีกเป็นอันมาก อนึ่งบางครั้งผมยังได้มีจดหมายมาเรียนถามปัญหาทางดนตรีไทยท่าน ท่านก็ตอบให้ทราบด้วยเมตตาเสมอมา

ความที่ท่านอนุเคราะห์เกื้อกูลผมมาก ผมจึงอยากรับใช้ท่าน ตอนนั้นท่านกำลังเตรียมการจะจัดงานครบรอบร้อยปีเกิดของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ท่านพยายามรวบรวมผลงานของบิดาท่านให้มากที่สุด ทั้งเพลงหมู่และเพลงเดี่ยว ผมมีญาติห่าง ๆ เป็นศิษย์ท่านครูหลวงประดิษฐฯ ได้เดี่ยวระนาดจากท่านครูฯ ไปหลายสิบเดี่ยว มีเดี่ยวแปลก ๆ ที่หาได้ยาก เช่นเดี่ยวสระบุหร่ง, เดี่ยวแสนเสนาะ, เดี่ยวจระเข้หางยาว จึงติดต่อทาบทามขอให้ช่วยถ่ายทอดเดี่ยวเหล่านี้แก่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ เพลงหมู่นั้นผมไปพบโน้ตเพลงชมแสงทอง ๓ ชั้น เพลงล่องเรือเถาและเพลงอื่น ๆ ที่บ้าน**ครูถวิล อรรถฤษณ์** ซึ่งเคยเป็นคนฆ้องวังบางคอแหลม ผมได้จดหมายเรียนให้ท่านทราบเรื่องทั้งสองนี้ ท่านได้ตอบจดหมายผมมา ดังจะขอนำมาเสนอให้เห็นทั้งลายมือและเนื้อหาของจดหมายนั้นดังนี้

คุณถาวร

ขอบคุณน้าของเธอ ที่ช่วยรักษาจดจำเพลงซึ่งเดี่ยวนี้จะหาอีกไม่ได้แล้ว และเต็มใจจะอัดเทปให้ จะได้เก็บไว้และโชว์ในงานครบรอบ ๑๐๐ ปี คือวันที่ ๖ ส.ค. พ.ศ. ๒๕๒๔ ว่าเป็นผลงานและความคิดของคุณพ่อที่ศิษย์ของท่านช่วยกันรักษาไว้ให้เป็นสมบัติของคนรุ่นหลัง

เพลงชมแสงทองนั้น คุณพ่อเรียกว่าเป็นทางเจ้าชู้ แล้วก็ไม่รู้ว่าท่านตั้งชื่อไว้ว่าชมแสงทอง เราก็เลยมาตั้งชื่อใหม่ แต่อาจจะกลับไปใช้ชื่อเดิมที่ท่านตั้งไว้ โน้ตนี้เรามีแล้ว ส่วนเดี่ยวนั้น เอาที่แปลก ๆ ก่อนดีแล้ว เพราะเดี่ยวที่เขาได้กันทั่วไปนั้น ลูกศิษย์อื่น ๆ ก็คงจะได้ไว้ เช่น พญาโศก แขกมอญ สารถี สุรินทร์ ทะแยฯ เป็นต้น

แต่ลูกศิษย์ของคุณพ่อแต่ละรุ่นแต่ละคนอาจได้ทางไม่เหมือนกัน เพราะท่านสอนตามความเหมาะสมของผู้รับแต่ละคน ซึ่งบังเอิญไปตรงกับหลักการสอนของการศึกษาสมัยนี้เข้า โดยที่ท่านไม่เคยรู้เรื่องของการศึกษาวิชาการมาเลย

ขอบใจเธออีกครั้ง และขอฝากความรักและคิดถึงมาด้วย
ชิ้น ศิลปบรรเลง

เรื่องอาสารวบรวมเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะนี้ทีแรกท่านผู้เป็นเจ้าของเพลงก็รับปากว่าจะต่อเดี่ยวเหล่านี้ให้ลูกศิษย์ไปตีอัดเทปให้มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ อาจารย์คุณหญิงชิ้นท่านดีใจมาก แต่แล้วโรค **"หวง"** ซึ่งแก้ไม่หายในวงการดนตรีไทยก็ทำให้ญาติห่าง ๆ ของผมซึ่งเป็นผู้ได้เดี่ยวเหล่านั้นเกิดกลัวว่า วิชาที่ตนถ่ายทอดแก่มูลนิธิฯ จะย้อนกลับมาเป็นอันตรายต่อลูกศิษย์ในวงของตัว จึงผัดผ่อนบ่ายเบี่ยงเรื่อยมา ผมก็ต้องผัดผ่อนกับอาจารย์อีกต่อหนึ่ง จนในที่สุดเกิดกระดากท่าน จะเรียนให้ทราบตรง ๆ ก็ละอายที่ตัวทำงานล้มเหลว เลยไม่กล้าไปหาท่าน ไม่กล้าจดหมายติดต่อกับท่าน เป็นการหาทางออกที่แย่มาก จนกระทั่งงานครบรอบร้อยปีเกิดท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะผ่านไป

จนกระทั่งอาจารย์คุณหญิงชิ้นท่านป่วยกระเสาะกระแสะ งานนี้จึงล้มเลิกไป ผมได้แต่เรียนสาเหตุที่แท้จริงของ **"ความไม่สำเร็จ"** ให้อาจารย์มาลินี สาคริก หลานสาวของท่านซึ่งเป็นกำลังสำคัญของมูลนิธิฯ ทราบ ไม่กล้าเรียนให้อาจารย์คุณหญิงชิ้นทราบโดยตรง ทั้งอายท่าน สงสารท่าน จนไม่ค่อยกล้าสู้หน้าท่าน

จนถึงวันนี้ผมจึงรู้สึกว่า **"ยังมีบาปที่ต้องขอขมาอาจารย์"** หากอาจารย์ทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ โปรดอภัยแก่ศิษย์ด้วย และศิษย์ขอตั้งปณิธานไว้ว่า จะช่วยงานของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะซึ่งอาจารย์ห่วงใยต่อไปโดยเต็มกำลังความสามารถ

ถาวร สิกขโกศล
โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี

"พี่ชิ้น"

"พี่ชิ้น" เป็นลูกสาวคนโตของสองตระกูล คือ พันโทพระประมวญประมาณพล (พันธุ์ หุราพันธุ์) และ หลวงอุประถัมภ์หัตถสาร (วอน คงศักดิ์) พวกเราสองตระกูลนี้แม้จะแยกกันไปใช้สกุลอื่นตามกฎหมาย แต่ก็มีความสนิทชิดชอบกันตลอดมา และมีการรวมญาติกันตามประเพณีไทยทุกปีมิได้ขาด บัดนี้ รวมญาติสืบมาถึงชั้นที่ ๕ ประมาณเกือบ ๒๐๐ คน

"พี่ชิ้น" เป็นลูกสาวคนที่ ๓ ของคุณลุงหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับคุณป้าโชติ ลูกของคุณตาพันธุ์ (พี่สาว ๒ คน เสียชีวิตแต่ยังเยาว์) ส่วนดิฉันเป็นลูกคนหัวปีของ พลตรี อุ่ณห์ วิโรจน์เพ็ชร์ (พระรณรัฐวิภาคกิจ) และคุณหญิงผัน (คงศักดิ์) ลูกสาวของคุณตาหลวงอุประถัมภ์หัตถสาร จึงนับเป็นหลานชั้น ๓ ที่มีอายุอานามต่างกันไม่มากนัก เพียง ๖ ปี แต่ด้วยเหตุที่ครอบครัวของพี่ชิ้นมีชีวิตใกล้ชิดเจ้านาย พี่ชิ้นจึงศึกษาที่โรงเรียนราชินี ส่วนดิฉันอยู่ในแวดวงข้าราชการ ป้าสะใภ้เป็นครูใหญ่อยู่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ครอบครัวของเราจึงศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในขณะนั้นนักเรียนทั้งสองโรงเรียนนี้เป็นคู่แข่งกันมา แต่มิได้ทำให้สองครอบครัวนี้ถือเป็นสำคัญ ในที่สุดทั้งสองโรงเรียนก็เป็นเครือเดียวกันในความรู้สึกของนักเรียนทั้งสองโรงเรียน เพราะเจ้าพี่ (ม.จ.พิจิตรจิราภา เทวกุล) เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนราชินี เจ้าน้อง (ม.จ.หญิง จันทรนิภา เทวกุล) ก็มาเป็นอาจารย์โรงเรียนเบญจมราชาลัย

เมื่อดิฉันยังอยู่ชั้นมัธยมต้นประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๔ อายุ ๙ ขวบ จำได้ว่ามาค้างที่บ้านพี่ชิ้นที่หน้าวังบูรพาบ่อย ๆ เวลามีงานที่บ้านพี่ชิ้นเอง หรือมีงานหลวง เพราะคุณแม่ต้องการให้ได้รู้จักอะไรให้กว้างขวาง ที่บ้านพี่ชิ้นมีพี่ ๆ น้อง ๆ ที่เกิดปีเดียวกันกับดิฉันสองคน คือพี่ชายประสิทธิ์ และน้องเฟิม (ภัลลิกา) และยังมีพี่บรรเลง (นางมหาเทพกษัตรสมุห-บรรเลง สาคริก) ซึ่งแก่กว่าดิฉัน ๔ ปี เวลามีงานหลวง คุณลุง คุณป้า ก็พาลูก ๆ ไปเที่ยว เช่น งานฤดูหนาว งานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียน งานแสดงละครในวังบูรพา ฯลฯ คุณแม่ก็ฝากดิฉันห้อยท้ายไปด้วย เพราะคุณพ่อซึ่งเป็นนายทหารแผนที่อยู่กรุงเทพฯ ปีหนึ่งประมาณ ๓ เดือน เท่านั้น พี่ ๆ เขาเป็นสาวแต่งตัวสวยดิฉันก็ดูเพลิน ตนเองไม่ประสาและออกจะซนไม่ค่อยสนใจในเรื่องการแต่งตัวเท่าไรนัก พี่ชิ้นก็ดูแลในฐานะพี่สาวใหญ่ ทั้งการแต่งตัวตลอดจนให้ความสะดวกในการมาค้างที่บ้าน ทำตนเป็นทั้งพี่และทั้งครูเพราะพี่ชิ้นเองเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนราชินีด้วย

ดิฉันได้มีความสนิทชิดชอบกับ "บ้านหน้าวังบูรพา" มาตั้งแต่เด็กจนเติบโตเรียนชั้นสูงขึ้นแล้วก็ยังไปมาอยู่เสมอ หน้าน้ำเดือน ๑๒ น้ำเต็มฝั่ง ก็ไปเล่นเรือ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นสมัยนิยม ที่บ้านหน้าวังนี้ด้านหนึ่งติดกับคลองโอ่งอ่าง บ้านริมคลองจะต้องมีเรือ พอหน้าน้ำหนุ่มสาวก็ลงเรือแต่งตัวสวยงามโพกผ้ากันแดดสีต่าง ๆ ประกวดประขันกัน พายกันไปตามคลองต่าง ๆ หยุดตามริมไม้รับประทานอาหารกลางวัน เรือหนุ่ม ๆ พายตามเคาะแคะไปตามเรื่อง จุดหมายปลายทางถ้าไปไหวก็ไปที่ปาร์คนายเลิศ โรงแรมฮิลตันในปัจจุบัน ไปแข่งเรือกัน ไปเล่นชิงช้าถือกันว่าถ้าใครมีผิวสีแทนละก็โก้ พี่ชิ้นไม่ค่อยชอบการเล่นเรือนักไม่ชอบเรื่องโลดโผน ดิฉันไปกับพี่เลงและเพื่อน ๆ ของเธอ พี่ชิ้นสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงเท่าพี่เลง จึงมักจะชอบงานเรียบ ๆ และเป็นหูเป็นตาแทนคุณป้าคุณลุงสมเป็นลูกคนโต เวลามีลูกศิษย์ของคุณลุงมาซ้อมดนตรี หรือมีงานพี่ชิ้นจะดูแลให้เรียบร้อย ผู้ที่มาติดต่อที่บ้านนี้ต่างเคารพนับถือตลอดมาทั้งในฐานะเป็นครูผู้ช่วยสอนและด้วยความโอบอ้อมอารีไมตรีจิตที่ได้รับจากพี่ชิ้น

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว คุณลุงคุณป้าย้ายมาอยู่บ้านบาตร ใกล้กับบ้านดิฉันที่วรจักร มีตรอกลัดถึงกันได้ คุณแม่ คุณป้า ได้มาใกล้ชิดกันมากขึ้น ระยะนี้ดิฉันสังเกตดูมีผู้นำลูกหลานมาฝากที่บ้านคุณลุงคุณป้ามากขึ้น พี่ชิ้นช่วยดูแลอย่างทั่วถึง และเป็นห่วงเป็นใย ใครมีทุกข์อะไรจะช่วยหาทางบรรเทา แม้แต่ในเรื่องเงินทองก็สละให้ได้ ครั้งหนึ่งจำได้ว่าพี่ชิ้นมาหาพี่บรรจงพี่สามีดิฉัน ซึ่งเคยเป็นเพื่อนนักเรียนชั้นเดียวกันขอให้ช่วยเหลือเพื่อนคนหนึ่งซึ่งตกยากและเดือดร้อนในด้านการเงิน เพราะพี่ชิ้นไม่สามารถจะช่วยได้ แต่ขอรับรองเป็นผู้ซึ่งจะรับภาระแทนถ้าเกิดมีข้อขัดข้อง แสดงถึงน้ำใจอันงามของพี่ชิ้นอันจะหาได้ยาก

ดิฉันได้เห็นพี่ชิ้นมีคุณสมบัติพิเศษอีกอย่างหนึ่งนอกจากความสามารถในด้านดนตรีไทยก็คือด้านศิลปะ และความคิดริเริ่มในการประดิษฐ์ เมื่อดิฉันจบจากมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ และจะต้องเล่นละครเป็นภาษาฝรั่งเศสเรื่อง "มหาสยุมพร" ในนามของคณะครู ในงานของโรงเรียนเบญจมราชาลัย ตอนนั้นเพิ่งออกสอนเป็นปีแรก ดิฉันต้องรับบทชายหนุ่มลูกคนมีเงินใช้ชีวิตอย่างสำราญ ต้องแต่งตัวโก้ (สมัยนั้นตัวละครยังเป็นหญิงล้วน) ปัญหาก็คือ จะทำอย่างไรที่จะให้ผมยาวกลายเป็นผมสั้นได้อย่างแนบเนียน (จะเห็นได้จากรูปถ่าย) พี่ชิ้นเป็นคนแรกที่คิดแบบนี้ขึ้น ตั้งแต่นั้นมาพี่ชิ้นก็ขายดีและมิได้หวงวิชาและได้ใช้วิธีนี้สืบมาจนใช้ชายหญิงหญิงแท้ เมื่อพี่ชิ้นมารับราชการอยู่ที่โรงเรียนนาฏศิลป์ ซึ่งได้ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกก็ได้รับหน้าที่ควบคุมแผนกเครื่องแต่งตัวละคร และได้คิดแบบเครื่องแต่งตัวอีกมากมายเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา

ดิฉันมาช่วยราชการที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เมื่อตั้งโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ปลาย พ.ศ. ๒๕๑๙ พี่ชิ้นได้ทราบก็ปรารภกับดิฉันเรื่องดนตรีไทยซบเซาไปมาก พี่ชิ้นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเผยแพร่ดนตรีไทยให้กว้างขวาง แม้ว่าพี่ชิ้นจะเกษียณอายุแล้ว เธอก็ยังช่วยงานด้านดนตรีไทยในสถาบันต่าง ๆ ด้วยใจรัก และยังอยากจะให้เด็กไทยได้หันมาสนใจดนตรีไทยมากขึ้น ดิฉันในฐานะประธานโครงการฯ ได้รับภาระในการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยทางวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง เห็นว่าดนตรีไทยเป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องอนุรักษ์และเผยแพร่ ดังนั้นเมื่อออกรายการครั้งแรก เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ ได้จัดรายการเริ่มด้วย "เอกลักษณ์ของไทยนี้อยู่ที่ไหน" "ธงชาติไทยสิ่งหนึ่งพึงประจักษ์", "ดนตรีไทยไพเราะเสนาะนัก"--- การจัดรายการที่สามนี้ ดิฉันได้รับคำแนะนำตลอดจนวิทยากรจากพี่ชิ้น ทำให้รายการโทรทัศน์แนวใหม่ของเราน่าชม ต่อมาได้มีการจัดรายการดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน เป็นครั้งคราว สลับกับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ พี่ชิ้นก็ได้ช่วยเหลืออยู่หลังฉาก พี่ชิ้นได้ปรารภกับดิฉันอยู่เสมอว่า หากใครสนใจเรียนดนตรีไทย ยินดีจะไปสอนให้โดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะอยากจะให้วิชาที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมาได้ยืนยงเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยต่อไป ดิฉันเห็นว่าคณะกรรมการชุดนี้มีโครงการอนุรักษ์สิ่งซึ่งกำลังจะหมดไปและก็ได้เริ่มด้วยการอนุรักษ์วรรณกรรมการแสดงพื้นบ้านมาแล้ว จึงได้นำเรื่องนี้เข้าที่ประชุม ก็เห็นพ้องต้องกันว่า ควรเพิ่มโครงการดนตรีไทยด้วยและก็ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้จัดพิมพ์รายงานผลการสัมมนา และได้เสนอข้อคิดเห็นไปยังรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พี่ชิ้นมีส่วนเป็นแรงผลักดันให้โครงการนี้ได้สัมฤทธิ์ผล

พี่ชิ้นมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะตั้งมูลนิธิเป็นที่ระลึกแก่คุณพ่อหลวงประดิษฐไพเราะ เพื่อเป็นแหล่งวิชาการ

ทางดนตรีไทย และพยายามจนเป็นผลสำเร็จทันตาเห็น ด้วยกุศลจิตและความเพียรพยายามที่พี่ชิ้นได้บำเพ็ญมา ได้อำนวยผลให้ท่านได้รับเกียรติอย่างสูงในบั้นปลายแห่งชีวิตทั้งในด้านวิชาการ และด้านสังคม ดังปรากฏในประวัติแล้ว

บัดนี้ มูลนิธิอันท่านได้ก่อตั้งมาได้เติบโตด้วยลูกหลานดำเนินงานตามจุดประสงค์ของท่านผู้ก่อตั้งทุกประการ หากท่านมีญาณวิถีใดได้ทราบ คงจะปลาบปลื้มและอำนวยพรให้ผลงานเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป บรรดาญาติมิตร ศิษย์ พี่น้องและลูกหลานมั่นใจว่าท่านคงจะสถิตอยู่ ณ เมืองแมน เสวยสุขในสัมปรายภพ

พันตรีหญิงคุณหญิงผะอบ โปษะกฤษณะ

อาลัยรัก "พี่ชิ้น" หรือ "พี่จิ้น" ของน้อง ๆ

เช้าวันจันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นวันที่ข้าพเจ้าต้องหลั่งน้ำตาครั้งใหญ่เมื่อทราบข่าวการสิ้นชีวิตของ "พี่ชิ้น" พี่ใหญ่อันเป็นที่รักยิ่งดุจแม่คนที่สองของพวกน้อง ๆ ในสายตระกูลศิลปบรรเลง พี่ชิ้นกับข้าพเจ้านั้นสนิทสนมใกล้ชิดเติบโตมาด้วยกันตั้งแต่เด็ก เรียนหนังสือ, เล่นดนตรีไทย และเคยถูก "คุณพ่อ" ทำโทษมาด้วยกันทั้งสองคนพี่น้อง เวลาไปบรรเลงดนตรีที่ไหนก็ไปเล่นด้วยกันเสมอความสนิทสนมระหว่างพี่ชิ้นกับข้าพเจ้าจึงสนิทแนบแน่นมาก

พี่ชิ้นเป็นพี่ที่รักน้องและยอมเสียสละให้แก่น้อง ๆ เสมอ นอกจากนี้ยังชอบช่วยเหลือคนทั่วไปไม่เลือกหน้า เคยมีผู้สงสัยมาถามข้าพเจ้าว่าเหตุใดจึงมีหลายคนเรียกชื่อคุณหญิงชิ้นฯว่า "จิ้น" จะเป็นชื่อเล่นอีกชื่อหนึ่งของท่านหรืออย่างไร ข้าพเจ้าจึงอธิบายให้เขาฟังและจะขอนำมาเล่าไว้ในบทความนี้อีกครั้งหนึ่ง คือในสมัยก่อนนั้นมีการตัดสินคดีความของนักโทษที่ต้องอาญาแผ่นดินคนหนึ่งชื่อ "จิ้น" นายจิ้นคนนี้เป็นคนใจบุญสุนทร์ทาน แต่จะต้องถูกประหารชีวิตเนื่องจากยอมรับสารภาพในคดีอุกฉกรรจ์รายหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำผิดที่แท้จริงในคดีนั้นคือ น้องชายของนายจิ้นนั่นเอง แต่ผู้ที่ถูกทำร้ายเอาตัวน้องชายไม่ได้ จึงฟ้องนายจิ้นแทน นายจิ้นก็พยายามปกป้องน้องชายยินดียอมรับผิดเสียเองจึงต้องรับโทษตายแทนน้องชาย ขณะนั้นพี่ชิ้นมีอายุราว ๑๒-๑๓ ปี เท่านั้น แต่รู้สึกประทับใจเรื่องนี้มาก เลยให้ใคร ๆ เรียกตัวเองว่า "จิ้น" แทน "ชิ้น" และน้อง ๆ ก็เห็นดีงามด้วย เนื่องจากเห็นว่าพี่ชิ้นเป็นคนที่รักน้องและชอบปกป้องพวกน้อง ๆ เสมอ จึงพร้อมใจกันเรียก "พี่จิ้น" หลาน ๆ ก็เลยพากันเรียกตามจนติดปากว่า "ป้าจิ้น" พี่ชิ้นนั้นเป็นที่รักที่พึ่งพิงของพวกน้อง ๆ และลูกหลานเสมอมา ใครที่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจอะไรถ้าพี่ชิ้นทราบเป็นต้องหาทางช่วยเหลืออย่างสุดกำลังทีเดียวเรื่องนี้ข้าพเจ้าคิดว่าท่านที่เคยรู้จักใกล้ชิดกับ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง จะต้องตระหนักได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว

นอกจากจะเป็นคนที่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ รักน้อง และชอบช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว พี่ชิ้นเป็นผู้ที่มีจิตใจงดงาม ชอบยกย่องและให้เกียรติแก่ผู้อื่นเสมอแม้จะเป็นผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่าก็ตาม พี่ชิ้นไม่เคยว่าร้ายใคร และไม่พูดซึ่งความไม่ดีไม่งามของผู้อื่นเลย มีแต่จะกล่าวขวัญถึงแต่ในส่วนที่ดีงามเท่านั้น

บัดนี้พี่ชิ้นได้จากพวกน้อง ๆ และลูกหลานไปแล้วอย่างไม่มีวันที่จะหวนคืนมา ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นพี่คนรองลงมาจึงขอกล่าวคำไว้อาลัยในนามของน้อง ๆ ทุกคนว่า

งานฉลองแซยิด ครบ ๖๐ ปี ให้ -พี่จิ้น-

"...ขอให้พี่ชิ้นหรือ "พี่จิ้น" ของน้อง ๆ จงเป็นสุขอยู่ในสัมปรายภพเถิด คุณงามความดีทั้งหลายที่พี่ชิ้นได้สร้างสมไว้แล้วอย่างมากมายคงส่งผลให้พี่ชิ้นได้มีความสุขอยู่ในสรวงสวรรค์แน่นอน สำหรับงานทางด้านการส่งเสริมดนตรีไทยที่พี่ชิ้นเป็นห่วงกลัวว่าจะสูญนั้น ขออย่าได้ห่วงเลย บัดนี้ลูกหลานและบรรดาศิษย์ทั้งหลายกำลังช่วยดำเนินการสืบทอดเจตนารมณ์อยู่แล้ว ขอให้พี่ชิ้นคอยอนุโมทนา ชื่นชมผลงานที่เขาเหล่านั้นกระทำตามเจตนารมณ์ของ พี่ชิ้น เถิด"

บรรเลง (ศิลปบรรเลง) สาคริก

๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

แด่ พี่จิ้น ผู้เปรียบเสมือนแม่

ทำไม น้องจึงเขียนหัวข้อ ออกมาอย่างนี้?

ก็เพราะว่า ความจริงแท้ นั้นบิดเบือนไม่ได้

พี่จิ้น (คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง) เป็นผู้มีอุปการคุณสูงสุดสำหรับน้อง และครอบครัว อย่างมากมายจนสุดจะบรรยายได้

พูดได้ว่าตั้งแต่น้องเริ่มเกิดมา น้องจำได้ว่า มี **"พี่จิ้น"** คอยช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างที่น้องต้องการเรื่อยมา ตราบจนกระทั่ง น้องแต่งงาน มีลูก ลูก ๆ ของน้อง ก็ได้รับการอุปการะจาก **"พี่จิ้น"** อยู่อย่างสม่ำเสมอ

ตราบจนกระทั่ง...ถึงวาระสุดท้าย...ของพี่สาวสุดที่รักของน้อง

น้องรู้สึกซาบซึ้ง ตื้นตันใจ ในอุปการคุณ และเศร้าสลดในการจากไปของ **"พี่จิ้น"** อย่างสุดซึ้ง...**สุดที่จะบรรยายออกมาให้ตรงกับความรู้สึกได้**

นอกจาก **"แม่ผู้ให้กำเนิด"** แล้ว **"พี่จิ้น"** ก็คือ **"แม่คนที่สอง"** ของน้อง นั่นเอง

น้องเชื่อว่า ดวงวิญญาณของ **"พี่จิ้น"** ในสุคติภพ คงจะยังปกป้องคุ้มครอง น้องและลูกหลานทุกคนตลอดไปเหมือนเมื่อยังมีชีวิตอยู่

จาก **น้องสาวคนเล็ก**

ชัชวาลย์ (ศิลปบรรเลง) จันทร์เรือง

พี่จิ้น ผู้มีพระคุณเสมือนแม่

ผมเป็นน้อง คนสุดท้องในขณะที่พี่จิ้นเป็นพี่คนโตของตระกูล **"ศิลปบรรเลง"** ตั้งแต่จำความได้จนถึงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ผมรักเคารพและคุ้นเคยคำว่า **"พี่จิ้น"** มากกว่า **"คุณหญิงชิ้น"** ที่ได้รับพระราชทาน พี่จิ้นเคยตั้งความหวังที่จะให้ผมเป็นหมอ แต่วิถีชีวิตคนเรากำหนดเองได้ยาก ผมไม่ได้เป็นหมอ แต่ได้กลายมาเป็น **"นักการเมือง"** คือ ส.ส.กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยพี่จิ้นไม่ได้แสดงความยินดีด้วยเท่าใดนักเลย เพียงแต่เรียกผมมาอบรมสั่งสอนว่าไปเล่นการเมืองอย่าประพฤติตัวเลวทราม ทุจริต โกงกิน หรือ ขายตัวเพื่อผลประโยชน์ พี่จิ้นย้ำว่าตระกูลของเราตั้งแต่ **"พ่อ"** รับใช้แผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่เคยมีเรื่องเสื่อมเสีย ขอให้จำไว้!

ผมรู้และตระหนักดีว่าพี่จิ้นเป็นผู้มีอุดมการณ์ซื่อตรง เป็นคนมีศีล มีสัตย์ และตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดีมาตลอด คอยแต่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ยากอยู่เสมอ ตัวผมเองพี่จิ้นก็คอยอุปการะเกื้อหนุนมาตลอด เมื่อเด็ก ๆ ก็ซื้อของเล่นให้บ่อย ๆ เมื่อแต่งงานก็ช่วยสนับสนุนและให้เงินทุนก้อนใหญ่สร้างห้องหอ เมื่อประกอบกิจการงานก็ให้คำปรึกษาอบรมและยังช่วยสั่งสอนแทน คุณพ่อ คุณแม่ ที่ท่านล่วงลับไปก่อนแล้ว

จะไม่ให้ผมเคารพ รัก ในตัวพี่จิ้นเสมือนแม่คนที่สอง ได้อย่างไร

ผมเคยได้ยินคุณพ่อพูดว่า **พี่จิ้น** คือ **เปาบุนจิ้น** ข้าแผ่นดินผู้ซื่อสัตย์และเที่ยงธรรมใคร ๆ จึงรู้จักและนิยมเรียกชื่อสมญา **"พี่จิ้น"** มากกว่า **"พี่ชิ้น"** หรือ **"คุณหญิงชิ้น"**

"คุณหญิงชิ้น" สิ้นไปแล้วสู่สรวงสวรรค์ ด้วยคุณงามความดีที่ท่านสร้างสมไว้

แต่ **"พี่จิ้น"** ยังอยู่...ไม่ได้ไปไหน...**พี่จิ้น...ยังอยู่ในใจผม**

และ...ในใจของอีกหลาย ๆ ท่าน

ตลอดไปชั่วกาลนาน

สนั่น ศิลปบรรเลง

"...พี่สาวผู้ประดุจมารดา..."

พี่ชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นธิดาคนแรก ส่วนผมเป็นบุตรชายคนที่เจ็ดของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อเทียบอาวุโสกันในเรื่องอายุและความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง พี่ชิ้นท่านเป็นผู้ใหญ่กว่าผมมาก ท่านให้ความรัก ความเอ็นดูผม ซึ่งเป็นน้องเล็กของท่าน แต่ไม่ใช่น้องคนสุดท้อง เพราะผมยังมีน้องชายตามมาอีกคนหนึ่ง คือท่านอดีต ส.ส.สนั่น ศิลปบรรเลง ซึ่งเป็นบุตรคนสุดท้องของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

เมื่อเยาว์วัย คุณพ่อของเราท่านเป็นอาจารย์ดนตรีไทยผู้มีชื่อเสียงมากผู้หนึ่งของเมืองไทย ได้สั่งสอนวิชาดนตรีให้แก่ลูกทุกคนอย่างเอาใจใส่ยิ่ง หวังจะให้ดำเนินอาชีพตามแนวทางดนตรีที่ท่านกำลังทำอยู่ต่อไป เพราะเป็นอาชีพสุจริต และถ้ามีฝีมือดีมากก็จะมีชื่อเสียงโด่งดังในวงสังคมอันดีงามเช่นเดียวกับท่านต่อไปในกาลข้างหน้า

พี่ชิ้นนั้นท่านเป็นผู้มีฝีมือระนาดเอกดีมากและเป็นนักระนาดเอกประจำวงมโหรีหญิงของกระทรวงวังในเวลานั้น เพื่อบรรเลงต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองซึ่งหมายถึงชาวต่างประเทศที่มาเยือนเมืองไทยในฐานะราชอาคันตุกะและในฐานะอื่น ๆ อยู่เสมอ แต่ขณะนี้วงดนตรีวงนี้ได้โอนไปขึ้นกับกรมศิลปากรหมดแล้ว นอกจากฝีมือระนาดเอกแล้ว ท่านยังมีฝีมือ "ซอ" ยอดเยี่ยมยากที่จะหาผู้ใดเทียบได้แม้ในสมัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นซอสองสาย (ซออู้-ซอด้วง), ซอสามสาย, หรือสี่สาย (ไวโอลิน) ท่านสามารถเล่นได้อย่างแพรวพราวไพเราะอย่างยิ่ง

ส่วนผมนั้นออกจะอาภัพในเรื่องดนตรีอยู่มาก เมื่อสอบ ม.๘ ได้จากสวนกุหลาบวิทยาลัยแล้วสอบคัดเลือกเข้าเรียนวิศวกรรมศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ คุณพ่อและพี่ชิ้นดีใจมากในความสำเร็จนำความภูมิใจและชื่นใจมาสู่ท่านทั้งสองเป็นอันมาก คุณพ่อท่านสั่งให้ไปเรียนจุฬาฯ ให้เต็มที่ เรื่องดนตรีพักไว้ก่อนก็ได้ ขอให้เล่นดนตรีได้บ้างก็พอแล้ว

แต่เหตุการณ์หาได้เป็นไปอย่างที่คุณพ่อพูดไว้ไม่ ชุมนุมดนตรีไทยของจุฬาฯ ในสมัยนั้นทราบว่านิสิตใหม่คนหนึ่งมีนามสกุลว่า "ศิลปบรรเลง" อยู่ด้วย คุณบุญสนธิ์ เกยุรวงศ์ นิสิตวิศวกรรมปีสอง จึงตามหาตัวผมจนพบ แล้วพาไปหาคุณสุนันท์ ฮันเค็ง นิสิตวิศวกรรมปีสี่ ซึ่งเป็นนายกชุมนุมดนตรีของจุฬาฯ และจับตัวผมเข้าวงดนตรีไทยในทันที---เสียงระนาดเอกจึงได้ดังขึ้นในวงดนตรีของสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ "ส.จ.ม." เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ที่ผมกล่าวเช่นนี้ก็เพราะในเวลาที่ผมเข้าร่วมวงกับ ส.จ.ม. นั้น เห็นมีแต่เครื่องสีกับเครื่องเป่าเท่านั้น เครื่องตีไม่มี ผมจึง

"คุณหญิงชิ้นฯ กับน้องชายคนที่เจ็ดในอังกฤษ"

ขอระนาดเอกของคุณพ่อรางหนึ่งเอาไปเล่นด้วย

นิสิตคณะต่าง ๆ ที่ร่วมวงดนตรี ส.จ.ม. ในเวลานั้นเท่าที่ผมจำได้ก็มี คุณสุนันท์ ฮันเค็ง-หัวหน้าวง คุณบุญสนธิ์ เกยูรวงศ์, คุณจรัล ตุลยานนท์, คุณประหยัด บุนนาค และ คุณสุนีย์ นาวาชีวะ ส่วนนักร้องก็มีม.ล.หญิงมัณฑนาฯ และ คุณกุลชลี สุกัณหเกตุ เท่าที่ผมนึกออกก็มีเท่านี้เอง

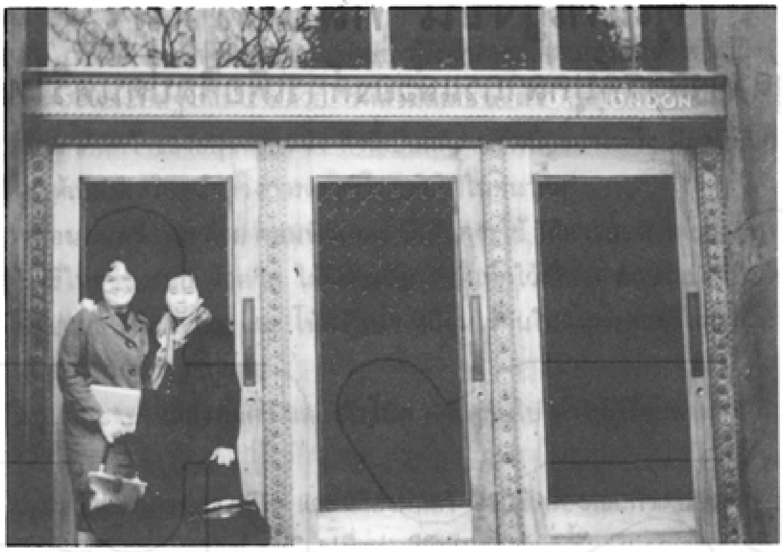
พี่ชิ้นมีเมตตาให้เงินเดือนแก่ผมเพื่อใช้จ่ายในระหว่างเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงเดือนละ ๑๕ บาท ทุกเดือนตั้งแต่ผมเข้าเรียน ซึ่งเงิน ๑๕ บาทสมัยนั้นมันช่างมากมายมหาศาลสำหรับผมเหลือเกิน ผมนึกไม่ถึงเลยว่าพี่สาวผู้นี้จะเจียดเงินเดือนของท่านเองมาให้ผมเป็นค่าใช้จ่ายในมหาวิทยาลัย ทุกเดือนจนจบหลักสูตรได้ปริญญาวิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ผมมีความสำนึกอยู่ในใจตลอดเวลาว่า **การที่ผมได้เรียนสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นั้นก็เพราะพี่สาวท่านนี้... ..พระคุณอันประกอบด้วยเมตตาของพี่ชิ้นที่มีต่อผมนั้นมากมายสุดที่จะประมาณได้**

เมื่อผมเข้ารับราชการในกรมอู่ทหารเรือได้ปีเศษจึงขออนุญาตลาอุปสมบท ณ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ๑ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๔๘๙ พิธีการบวชคราวนี้คุณพ่อได้กรุณาจัดวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่มาบรรเลงประโคมที่ศาลาหน้าพระอุโบสถเป็นที่ครึกครื้นตลอดงาน พี่ชิ้นได้รับภาระในการจัดหาเครื่องบวช, เครื่องอัฏฐะบริขารและสิ่งของต่าง ๆ ให้อย่างดียิ่ง ครั้นลาสิกขาบทแล้ว ผมก็เข้าพิธีมงคลสมรสกับเภสัชกรหญิงฉวีวรรณ เปรุนาวิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ พี่ชิ้นก็รับภาระในเรื่องดอกไม้-พวงมาลัย, ขันหมาก, ผ้าไหว้ และสิ่งของต่าง ๆ ตลอดพิธีอีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นปีที่เราโชคดีมากเพราะปีนั้นผมและภริยา-ฉวีวรรณ ศิลปบรรเลง กำลังศึกษาต่ออยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ผมได้ทราบข่าวว่าพี่ชิ้นเดินทางมาดูงานการวิทยุศึกษาในหลายประเทศรอบโลก ในคณะที่มีศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ เป็นหัวหน้า และกำลังจะแวะมาพักชั่วคราวในกรุงลอนดอนด้วย พอได้ทราบข่าวว่าพี่ชิ้นจะมาก็ดีใจเป็นที่สุดที่จะได้พบกับพี่สาวที่รักในต่างแดน ผมกับภริยาจึงไปต้อนรับคณะของท่านและเมื่อได้พบพี่ชิ้น ผมตรงเข้าสวมกอดจนแทบจะกราบเท้าด้วยน้ำตาไหลซึมเพราะความรักความคิดถึงตรึงใจและปีติยินดีสุดที่จะกล่าว จากนั้นผมขออนุญาต

ท่านอาจารย์แถบฯ ซึ่งเคยเป็นอาจารย์เคมีของเราครั้งยังเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอให้พี่ชิ้นและอาจารย์จงกลณีฯ มาพักที่ Flat Brechin Place, S.W.7 ที่เราเช่าอยู่ด้วยกัน ส่วนท่านอาจารย์แถบฯ พักที่ Hotel กับภริยาของท่าน

เราได้พาพี่ชิ้นและอาจารย์จงกลณีฯ ไปเที่ยวสถานที่สำคัญหลายแห่งในลอนดอน ทั้งได้รับใช้ให้ความสะดวกสบายทุกอย่างตลอดระยะเวลาที่อยู่ในกรุงลอนดอน จนกระทั่งถึงวันที่คณะของท่านต้องเดินทางต่อไปอเมริกาและประเทศอื่นตามโครงการ

รูปที่ ๒ คุณหญิงชิ้นฯ ในกรุงลอนดอนกับเภสัชกรหญิงฉวีวรรณ ศิลปบรรเลง

กาลเวลาได้ผ่านชีวิตของพวกเรามาจนถึงงานไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ ซึ่งจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ พี่ชิ้นเป็นประธานในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยครั้งนี้ และท่านเป็นผู้อ่านโองการไหว้ครูด้วยตนเองจนเสร็จพิธี หลังจากเสร็จพิธีแล้ว ท่านได้จูงมือผมเดินไปไหว้เครื่องปี่พาทย์ที่ตั้งบูชาในหมู่เครื่องสังเวย พร้อมกับชี้ให้ดูระนาดเอกของคุณพ่อหลวงประดิษฐไพเราะที่มีชื่อว่า "ทับทิม" และ "จำปา" เป็นผืนระนาดเอกเพียงสองผืนที่คุณพ่อท่านรักมากที่สุด ทั้งยังเป็นสมบัติของตระกูลอันล้ำค่าในวงการดนตรีไทย

พิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ปีนั้น ไม่มีใครรู้เลยว่าจะเป็นครั้งสุดท้ายที่พี่ชิ้นเป็นประธานและผู้อ่านโองการ เพราะหลังจากนั้นไม่นาน ท่านก็เริ่มป่วย ผมและครอบครัวทั้งญาติพี่น้องทราบข่าวก็รีบรุดไปเยี่ยมทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาลศิริราชตลอดระยะเวลาที่ป่วย

พี่ชิ้น ศิลปบรรเลง...พี่สาวผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่ในชีวิตของผมจากไปแล้ว เหลือไว้แต่คุณงามความดีอันล้ำเลิศประเสริฐยิ่งฝากไว้เป็นอนุสรณ์คำนึงแก่น้อง ๆ แต่สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับน้องคนนี้...เป็นความหลังฝังใจไม่รู้ลืม...นึกขึ้นมาคราใดก็ตื้นตันตรึงใจในความรักความเมตตาอารีเอื้ออาทรอันบริสุทธิ์แท้จริงของพี่สาวที่มีต่อน้องชายคนนี้ จะหาพี่ผู้แสนประเสริฐเช่นนี้ไม่ได้อีกแล้ว...จะทำอะไรตอบแทนสนองพระคุณท่านไม่ได้อีกแล้ว...นอกจากตั้งจิตอธิษฐานอุทิศผลบุญกุศลที่ผมได้บำเพ็ญมาตั้งแต่เล็กจนบัดนี้ให้ไปสู่ดวงวิญญาณของพี่ชิ้น ศิลปบรรเลง... "พี่สาวผู้ประดุจมารดา"...ด้วยเทอญ

นาวาเอกสมชาย ศิลปบรรเลง ร.น.

๓๗๙ อรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย

กทม. ๑๐๗๐๐ โทร. ๔๑๑๐๐๑๖

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
ผู้สร้างสรรค์บุคลากรและองค์กรเพื่อศิลปดนตรีไทย

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง **มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** เพื่อเป็นอนุสรณ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบร้อยปีเกิดท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ **"บิดา"** ของท่านเมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๔ และดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิฯ เป็นคนแรก

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๔ และได้จัดกิจกรรมครั้งแรก คือ **พิธีไหว้ครูดนตรีไทย** และการแสดง **มหกรรมดนตรีศรีศตวรรษ** เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบร้อยปี หลวงประดิษฐ-ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่โรงละครแห่งชาติในวันที่ ๖-๗-๘-๙ สิงหาคม ๒๕๒๔ ซึ่งงานนั้นจัดได้ว่าเป็นครั้งแรกในรอบศตวรรษที่ "นักดนตรีไทย" มีฝีมือมารวมตัวกันมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ มีการบรรเลงดนตรีไทยทุกรูปแบบ มีการแสดงมากมายหลายอย่าง มีผู้ให้ความสนใจเข้าชมการแสดงอย่างล้นหลาม

ผลสำเร็จของกิจกรรมในครั้งนั้นทำให้เกิดการตื่นตัวอย่างมากต่อวงการดนตรีไทย ซึ่งปรากฏผลให้เห็นต่อมาว่าเยาวชนของชาติเพิ่ม "ค่านิยม" ในศิลปดนตรีไทยและตระหนักในความสำคัญของการธำรงรักษามรดกอันล้ำค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชาติมากยิ่งขึ้น มีผู้สนใจเรียนดนตรีไทยติดตามมาสมัครเป็นสมาชิกชมรมดนตรีฯ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ มากมาย และต่อมาเยาวชนเหล่านั้นก็ได้เป็นผู้มีฝีมือสามารถรับการสืบทอดศิลปดนตรีไทยไว้ได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

ในงานฯ นั้นมูลนิธิฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกขึ้นเล่มหนึ่งคือ **อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองรอบร้อยปีเกิดหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** หนังสือเล่มนี้มีบทความหลายบทที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องดนตรีไทย และในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ อีกเช่นกันที่มูลนิธิฯ ได้จัดพิมพ์หนังสืออีกเล่มหนึ่งคือ **ไหว้ครูดนตรีไทย และ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีไทย ถวายพระกุศลแด่ หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล** ในวโรกาสวันคล้ายวันประสูติครบรอบร้อยปีในวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ หนังสือเล่มนี้ได้แจกประกอบการบรรยายของวิทยากรจากมูลนิธิฯ ที่ได้รับเชิญให้บรรยายแก่ผู้ที่มาร่วมสัมมนาเกี่ยวกับดนตรีไทยฯ ซึ่งสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติจัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติของพระองค์ท่าน ที่ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้ร่วม **สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี** ด้วยการจัดพิมพ์หนังสือ **"ศรทอง ประชุมผลงานเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ"** ซึ่งปัจจุบันเป็นหนังสืออ้างอิงที่ใช้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลวิชาการเพลงไทยได้เป็นอย่างดี เพราะมีทั้ง ประวัติ ที่มาของเพลง **บทร้อง** และ **ทำนองบรรเลง** ซึ่งเป็นผลงานเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) บันทึกไว้ด้วยรหัส **โน้ตเลข ๙ ตัว** คู่กับรหัสอักษรภาษาอังกฤษแทนโน้ต **ด.ร.ม.ฟ.** โดยพิมพ์ต้นฉบับโน้ตออกมาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บันทึกข้อมูลทำนองเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ตามที่คุณหญิงชิ้นได้เขียนเก็บสะสมไว้

ปัจจุบันนี้ **ชนก สาคริก** ซึ่งเป็นทั้งหลานและศิษย์ ผู้รับสืบทอดเจตนารมณ์ของท่านผู้หนึ่งกำลังบันทึกข้อมูล **"ทำนองเพลงไทย"** ของหลวงประดิษฐไพเราะฯ ด้วย **"รหัสโน้ตเลข ๙ ตัว"** (ที่คุณหญิงชิ้นเป็นผู้นำมาเผยแพร่) เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลัง สิ่งนี้เป็นผลงานสำคัญอย่างหนึ่ง ที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ กำลังดำเนินการเพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีไทยต่อไปในอนาคต

การใช้ **สื่อการสอนดนตรีไทย** ด้วย **คอมพิวเตอร์** นี้เป็นการใช้ **วิธีการสอน** โดยอาศัยเทคโนโลยีอันทันสมัยเป็นครั้งแรกในวงการดนตรีไทยซึ่ง **ชนก สาคริก** ได้คิดค้นวิธีการบันทึกไว้เป็น ๓ ลักษณะดังนี้ คือ

๑. บันทึกไว้ในรูปแบบ **โน้ตตัวเลข** และ **โน้ตอักษร** ที่นิยมใช้กันในวงการดนตรีไทย สามารถพิมพ์ออกมาเป็นเอกสารเพื่อการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

๒. บันทึกไว้ในรูปแบบของ **เสียงดนตรี** และ **ตัวโน้ต** ควบคู่กันไป ทำให้ผู้เรียนสามารถฟังและอ่านรหัสโน้ตได้อย่างรวดเร็ว

๓. บันทึกไว้ในรูปแบบของ **ภาพกราฟฟิค** และ **เสียงดนตรี** โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แสดงภาพวิธีการบรรเลงพร้อมกับเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดสู่สายตาของผู้เรียนเพื่อช่วยให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

แต่เนื่องจาก สื่อการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ ยังไม่มีใช้กว้างขวางและแพร่หลายเท่ากับวิดีโอเทป **ชนก สาคริก** จึงได้ผลิตสื่อการสอนในข้อ ๓ ไว้ในรูป **แถบวิดีทัศน์ (Video Tape)** เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปฝึกซ้อมด้วยตนเองที่บ้านได้ตามความสะดวกทุกเวลา

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มูลนิธิฯ ได้เริ่มจัดกิจกรรมประกวดดนตรีไทยฯ ด้วยการร่วมมือกับสหพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคง (ส.ป.ม.) โดยการสนับสนุนจากฝ่ายกิจการพลเรือน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ดำเนินการจัด **ประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงของชาติ** คณะกรรมการสหพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคง เป็นฝ่ายหาทุนสนับสนุนการดำเนินงานฯ และมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เป็นฝ่ายวิชาการด้านการประกวดฯ ได้มีการประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงของชาติ ติดต่อกันมาถึง ๔ ปี

มูลนิธิฯได้เสนอแนะว่าการส่งเสริมค่านิยมในศิลปดนตรีไทยนั้น ควรจะต้องมีการประกวดระหว่างเยาวชนทั้ง ๔ ระดับ คือตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา

ในระดับอนุบาล ประกวดร้องเพลงหมู่ ๖ คน ระดับประถมศึกษาประกวดร้องเพลงเดี่ยว (ร้องคนเดียว) แบ่งเป็นชาย-หญิง และ ประถมต้น (ป.๑- ป.๓) ประถมปลาย (ป.๔-ป.๖) ระดับมัธยมศึกษาประกวดการบรรเลงขับร้องด้วยวงเครื่องสาย และระดับอุดมศึกษาประกวดการบรรเลงขับร้องด้วยวงเครื่องสายประสมปี่พาทย์ไม้นวม

คณะกรรมการสหพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคง ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลที่มีเกียรติหลายท่านที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ได้ติดต่อผ่านสำนักราชเลขาธิการในพระองค์กราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานฯ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ พระราชทาน **"ถ้วยรางวัล"** (หมุนเวียน) ของ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** สำหรับการประกวดระดับอุดมศึกษา และของ **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีฯ** สำหรับการประกวดระดับมัธยมศึกษา ส่วนระดับประถมศึกษา และอนุบาล นั้น ได้รับโล่ของสหพันธ์ฯ และยังมีเงินรางวัลทุนการศึกษาอีกจำนวนหนึ่งด้วยทุกรางวัล

การจัดประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงของชาติ ทั้ง ๔ ครั้งนั้นได้จัดประกวดฯ ในสถานที่ต่าง ๆ กันและมีพิธีพระราชทานรางวัลในสถานที่ ๔ แห่ง คือ

ครั้งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ประกวดที่ ศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ เสด็จฯ เป็นองค์ประธาน พระราชทานรางวัล ณ ศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น)

ครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ประกวดที่ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ สาขาผ่านฟ้า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ เสด็จฯ เป็นองค์ประธาน พระราชทานรางวัล ณ โรงละครแห่งชาติ

ครั้งที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ประกวดที่ ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ โปรดฯ ให้พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาฯ เสด็จฯ พระราชทานรางวัล แทนพระองค์ ณ โรงละครแห่งชาติ

ครั้งที่ ๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ประกวดที่ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ สาขาผ่านฟ้า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ โปรดฯ ให้พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จฯพระราชทานรางวัลแทนพระองค์ ณ หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ เมื่อมีการเปลี่ยนคณะกรรมการสหพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคง กรรมการชุดใหม่ได้มีมติให้หยุดพักการประกวดดนตรีไทยฯ เพราะมีผู้เสนอให้จัดประกวดอย่างอื่นบ้าง จึงทำให้การจัดประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงของชาติ ต้องหยุดชะงักไปตั้งแต่นั้นมา แต่ในระหว่างช่วงเวลานั้น มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ก็ได้ให้ความร่วมมือในการจัดประกวดฯ หรือ จัดบรรเลงดนตรีไทยให้กับองค์กรอื่นอีกหลายแห่ง เช่น **สำนักงานเยาวชนแห่งชาติ, สภาสตรีแห่งชาติ, สยามสมาคมฯ** และ องค์กรทางศาสนาต่าง ๆ ฯลฯ

ในปี **พ.ศ. ๒๕๓๐** มูลนิธิฯริเริ่มโครงการที่มีความสำคัญ คือ **โครงการส่งเสริมศิลปดนตรีไทยเพื่อเยาวชนของชาติ** ซึ่งมูลนิธิฯตั้งใจจัดถวายเป็นราชสักการนุสรณ์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบห้ารอบ ทั้งได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะต้องกระทำกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องกันไปไม่หยุดยั้ง เพราะได้เริ่มจัดกิจกรรมในปีที่เฉลิมฉลองพระชนมายุครบห้ารอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมูลนิธิฯถือว่าเป็น "มงคลฤกษ์" อันสำคัญ

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ จัดประกวดดนตรีไทย **"รางวัลศรทอง"** ขึ้นโดยมีจุดประสงค์ส่งเสริมความสามารถเฉพาะบุคคลในการบรรเลงดนตรีไทย (บรรเลงคนเดียว) เริ่มด้วยเครื่องดนตรีประเภท **ดีด สี ตี เป่า** รวม ๕ เครื่องมือบรรเลง คือ **จะเข้, ซอด้วง, ขิมสาย** และ **ขลุ่ย** แบ่งผู้ประกวดเป็น ๒ ระดับ คือระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีรางวัลให้แก่ผู้ชนะการประกวดฯ รวม ๓๐ รางวัล

ในปีแรกของกิจกรรมนั้น มูลนิธิฯได้รับการบริจาคสมทบทุนฯจากองค์กรและบุคคลต่าง ๆ ที่มีจิตศรัทธา รวมทั้ง บุตรหลาน ศิษย์ ของหลวงประดิษฐไพเราะฯ และของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง จำนวนกว่าร้อยราย ได้ดำเนินการจัดประกวดฯ โดยขออนุญาตใช้สถานที่ **ศูนย์สังคีตศิลป์** ธนาคารกรุงเทพฯ สาขาผ่านฟ้า ส่วนสถานที่จัดพิธีไหว้ครูฯ และแจกรางวัลศรทอง นั้นได้รับความร่วมมือจากภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ขออนุญาตให้ **อาคารจักร์พันธุ์เพ็ญศิริ** เป็นสถานที่จัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยร่วมกันกับมูลนิธิฯ

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ได้ทำหน้าที่พิธีกรผู้อ่านโองการในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของมูลนิธิฯเป็นครั้งสุดท้ายในปีนั้น คือวันอาทิตย์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๐ เพราะหลังจากนั้นประมาณหนึ่งเดือน ท่านก็เริ่มป่วยด้วยโรคเส้นโลหิตในสมองอุดตันเฉียบพลัน ทำให้เป็นอัมพาตที่ร่างกายซีกขวา ตั้งแต่วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๐

ถึงแม้ว่า **คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง** จะป่วยแต่ท่านก็เป็น **"ขวัญ"** และ **"กำลังใจ"** ในการทำงานของบุคลากรมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯอยู่เสมอ และยิ่งทำให้ทุกคนตั้งใจทำงานให้แก่มูลนิธิฯมากยิ่งขึ้น เพราะตระหนักดีว่าเป็นสิ่งที่ท่านจะพึงพอใจ เมื่อได้ทราบผลการส่งเสริมดนตรีไทยของมูลนิธิฯ

ได้มีการจัดประกวดดนตรีไทย "รางวัลศรทอง" อีกเป็นครั้งที่ ๒-๓-๔ ติดต่อกันในปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๒-๒๕๓๓ ที่ **หอประชุม กรป.กลาง** และ **สำนักงานสารนิเทศสนามเสือป่า** มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้รับเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมการประกวดฯจาก **มูลนิธิสุขุโม** โดยคุณ **สุขุม นวพันธ์** บริจาคครั้งละ ๙๘,๕๐๐ บาททั้ง ๓ ปี ติดต่อกัน และได้รับความอนุเคราะห์สถานที่จัดประกวดฯจากกองบัญชาการทหารสูงสุด ด้วยความกรุณาของ **พลเอกสุนทร คงสมพงษ์** ทั้งนี้ด้วยการติดต่อประสานงานอย่างดียิ่งของศูนย์ประสานงาน ๑๑๔ กอ.รมน.สวนรื่นฤดี โดย **พลโทเลิศ พึ่งพักตร์** และได้รับความกรุณาจาก **พลเอกสุจินดา คราประยูร**, **พลโทสกัณห์ สถิตยุทธการ** ซึ่งเป็นผู้เคยให้ความช่วยเหลือการจัดประกวดดนตรีไทยฯ แก่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ มาแล้วตั้งแต่ต้นและตลอดมา

ในระหว่างการประกวดดนตรีไทยรางวัลศรทอง ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ นั้นเองที่ คุณหญิงชิ้น ต้องเข้าโรงพยาบาลเป็นครั้งสุดท้ายและได้จากไปอย่างสงบ ที่ห้อง ๘๒๖ ตึก ๘๔ ปี โรงพยาบาลศิริราช ในตอนเช้าของวันจันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๑ หลังจากการประกวดฯ รอบคัดเลือกวันสุดท้ายเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑ หนังสือที่ระลึกพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแจกรางวัลศรทองของปีนั้นในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๓๑ จึงเป็น **ฉบับรำลึกถึงคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง** ซึ่ง **โรงพิมพ์พิฆเณศ** และ **คุณขรรค์ชัย บุนปาน** ได้กรุณาอนุเคราะห์การจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกการประกวดดนตรีไทย "รางวัลศรทอง" แก่มูลนิธิฯนับแต่ฉบับแรกเป็นต้นมา

ถึงแม้ว่า **คุณหญิงชิ้น** จะล่วงลับไปแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯซึ่งตั้งขึ้นมาด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ของท่านในความปรารถนาที่จะ **อนุรักษ์ ฟื้นฟู** และ **พัฒนา ศิลปดนตรีไทย** ให้คงอยู่เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป นั้น จะยังคงอยู่ได้ต่อไปเพราะยิ่งมีผู้ที่ ยินดี เต็มใจ ช่วยอนุเคราะห์การปฏิบัติงาน และ สนับสนุนกิจกรรมของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เพิ่มมากยิ่งขึ้น อาทิ เช่น **พล.ต.อ.วสิษฐ** และ **คุณหญิงทัศนา เดชกุญชร**, **พันเอกพิเศษหญิง คุณหญิงอรชร คงสมพงษ์** นายกสมาคมแม่บ้านผู้บัญชาการทหารสูงสุด, **คุณหญิงวรรณี คราประยูร** นายกสมาคมแม่บ้านทหารบก, **คุณทวี หนุนภักดี**, **คุณเมธ์วดี นวพันธ์**, **พันตรีคล้าย นวพันธ์**, **คุณบุญล้อม และคุณพิรพร ศุภานุสนธ์**, **ผู้จัดการร้านโมนิก้า**, **ผู้จัดการร้านไทยประดิษฐ และท่านผู้อื่นอีกมากมาย ขออภัยที่มิได้ออกนามไว้ทั้งหมด**

จนถึงบัดนี้ พ.ศ. ๒๕๓๔ นับเป็นเวลาสิบปีแล้วที่ **ชมรมดนตรีไทยฯ** และ **มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** ได้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างได้ผลดีตลอดมา แม้ว่า **"กองทุน"** ที่มูลนิธิฯ มีอยู่นั้นจะให้ดอกผลเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยไม่พอที่จะส่งเสริมกิจกรรมศิลปดนตรีไทยได้มากมายเท่าใดนัก มูลนิธิฯก็ยังสามารถจัดงานที่มีคุณค่า และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการ **อนุรักษ์ ฟื้นฟู** และ **พัฒนา** ศิลปการดนตรีไทยได้สำเร็จด้วยดีตลอดมา ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดทำเหล่านั้น ต้องใช้เงินค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้จากดอกผลของมูลนิธิฯมากมายหลายเท่า

การที่ทำได้ เช่นนั้นก็เป็นเพราะมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจาก **บุคลากร** และ **องค์กร** ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน ดังกล่าวมาแล้ว มีผู้ยินดีเต็มใจช่วยเหลือและบริจาค ทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ ในการดำเนินงานและจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ตลอดมา

เหตุผล สำคัญประการหนึ่ง คือ มีผู้ที่ตระหนักถึง **"คุณค่าของศิลปดนตรีไทย"** ได้ร่วมเจตนารมณ์กับมูลนิธิฯ โดยเล็งเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่คนไทยจะต้องร่วมมือช่วยกันธำรงรักษาสืบทอด **ศิลปดนตรีไทย** ไว้ให้เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมประจำชาติสืบไป มิใช่คิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งหรือเห็นว่าไม่ใช่เรื่องของตน เพราะเป็นหน้าที่ของคนไทยผู้รักชาติทุกคนควรช่วยกัน มิฉะนั้นแล้วมรดกอันล้ำค่านี้ก็คงจะต้องถูกละเลย ทอดทิ้ง จนสูญสิ้นไปอย่างน่าเสียดาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคยพระราชทานโอวาทว่า **"การรักษาศิลปวัฒนธรรมคือ การรักษาชาติ"** ซึ่งมูลนิธิฯได้รับใส่เกล้าฯ ไว้เป็นหน้าที่ ในการ **รักษาศิลปดนตรีไทย**

เหตุผล อีกประการหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินงานของมูลนิธิฯตลอดมา คือทั้งท่านครู **หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** และ **คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง** ธิดาของท่านเป็น **ปูชนียบุคคล** ที่ได้รับความเคารพ รัก บูชา

อย่างสูงจากบุตรหลานและศิษย์ ทั้งนี้ เนื่องจากท่านทั้งสองเป็นผู้มี **คุณธรรม จริยธรรม และ เมตตาธรรม** อันเป็นองค์คุณของความเป็น **"ครู"** ตามหลักของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

ท่านครู **หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** นั้น ด้วยเหตุที่ท่านเป็นผู้มีอัจฉริยภาพสูงมากในทางดนตรี ทั้งยังมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการซึ่งหาได้ยากมากที่จะรวมอยู่ในบุคคลคนเดียวกัน คือ

ท่านเป็น **นักดนตรี** ที่มีฝีมือเป็นเลิศในการบรรเลงดนตรีไทย มีความรอบรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งในทุกเครื่องมือบรรเลง ท่านสามารถจะสรรสร้าง **แต่งเพลงไทย** ได้อย่างไพเราะน่าฟัง ทั้งทางร้อง และทางบรรเลง ได้ฝากผลงานเพลงที่เป็นอมตะไว้เป็นมรดกแก่ชาติเป็นคุณูปการ และที่สำคัญคือ ท่านเป็น **ครูดนตรีไทย** ที่มีเมตตาถ่ายทอดศิลปวิชาการเป็นวิทยาทานให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบัง ทั้งหมั่นอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม เมตตาธรรม เช่นเดียวกับท่าน และยังส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุนให้ศิษย์ได้มีความเจริญรุ่งเรืองในโอกาสอันควรอยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เคยเป็นศิษย์ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จำนวนมากมาย และผู้ที่นิยมยกย่องในอัจฉริยภาพทางดนตรีของท่าน จึงยินดี เต็มใจ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ อย่างเต็มที่ ทำให้มูลนิธิฯ สามารถดำเนินงานฯสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีตลอดมา

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ได้สืบทอดเจตนารมณ์ และดำเนินรอยตามบิดาของท่านด้วยความกัตญญูอย่างยิ่ง ตลอดชีวิตของท่านนั้นได้เพียรพยายามสร้างสรรค์อบรม **"บุตรหลาน"** และ **"ศิษย์"** ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านดนตรีและนาฏศิลปไทยไว้มากมาย ทั้งยังฝากฝังอุดมการณ์และปณิธานในการส่งเสริมศิลปะดนตรีไทย ให้ปฏิบัติด้วย คุณธรรม จริยธรรม และเมตตาธรรม เช่นเดียวกับท่านด้วยเจตนารมณ์ที่แน่วแน่และความปรารถนาที่จะสร้างความสมัครสมานสามัคคีในวงการดนตรีไทยให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ด้วยวัตถุประสงค์ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ประกอบกับผลงานที่มูลนิธิฯได้ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมออกสู่สายตาประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นับตั้งแต่เมื่อคุณหญิงชิ้นฯ ยังมีชีวิตอยู่ หรือแม้เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ตาม จึงทำให้มูลนิธิฯได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เคยเป็นศิษย์ หรือมีความชื่นชมศรัทธาในตัวท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ และคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง อย่างดียิ่งตลอดมา อีกทั้งได้รับความเกื้อกูลส่งเสริมจากสถาบันอื่น ๆ ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **สมาชิกชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ** ซึ่งเป็นกำลังสำคัญอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างของมูลนิธิฯ สมาชิกเหล่านั้นมีทั้ง ผู้ที่เป็นนักดนตรีไทย, ผู้ที่เรียนดนตรีไทย, ผู้ที่รักและยินดีเสียสละเพื่อจรรโลงศิลปดนตรีไทย เช่น ท่านผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความยินดีและเต็มใจสนับสนุนร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิฯ อย่างเต็มที่ตลอดมา

ผลงานที่สำคัญที่สุดของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ที่ท่านได้ทุ่มเทอุทิศ กำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์สินส่วนตัว และเวลาตลอดชีวิตของท่านพากเพียรพยายาม ปลูก ปั้น สร้างสรรค์ด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่และแรงกล้า ที่จะสืบทอดบำรุงรักษา **ศิลปดนตรีไทย** ไว้เป็นมรดกส่วนรวมแก่อนุชนรุ่นหลังสืบไป ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เห็นอย่างเด่นชัดได้นั้น

อันดับแรก คือ **บุคลากรทางวิชาการดนตรีไทย** ที่ทรงคุณวุฒิในวิชาการ มากด้วยประสบการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม ของความเป็นครูเช่นเดียวกับตัวท่าน **"ศิษย์คุณหญิงชิ้น"** ที่ท่านได้พากเพียรสอนไว้ตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หลายต่อหลายแห่ง นั้น มีหลายคนที่กำลังทำหน้าที่สืบทอดเจตนารมณ์ของท่านอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน บุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญยิ่งอีกส่วนหนึ่งก็คือ **สมาชิกชมรมดนตรีไทย มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)**

อันดับที่สองคือ **มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปดนตรีไทยโดยตรง เป็นที่รวมของ **"กองทุน"** และ **"การดำเนินงาน"** โดยผู้ที่ยินดีเสียสละเพื่ออุดมการณ์ตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ประกอบด้วย กรรมการที่ปรึกษา, กรรมการอำนวยการ, อนุกรรมการดำเนิน

งานตามโครงการต่าง ๆ และ สมาชิกชมรมดนตรีไทยของมูลนิธิฯ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมากกว่าหนึ่งพันคนแล้ว

ทั้ง **บุคลากรทางวิชาการดนตรีไทย** และ **มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** จะทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์ส่งเสริม การอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ศิลปดนตรีไทยตามเจตนารมณ์และปณิธานของ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง

ในฐานะที่ดิฉันเป็นหลานคนโตของ **คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง** เคยได้รับความเมตตากรุณาจากท่านมากมายหลายประการ และประจักษ์ในคุณความดีอันหาที่เปรียบได้ยากของท่านมาตลอดชีวิต ดิฉันจึงมีความเคารพ รัก และศรัทธาในตัวท่าน ปณิธานของท่านเป็นอย่างมาก มากจนกระทั่งยินดีเสียสละทุ่มเททั้ง กำลังกาย กำลังใจ สติปัญญา และทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อทำงานให้ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้อย่างที่ได้กระทำมาแล้วแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนี้ และก็ยังจะกระทำต่อไปโดยไม่หยุดยั้งจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เช่นเดียวกับที่ "คุณหญิงชิ้น" ท่านได้ทำมาตลอดชีวิตของท่าน ดิฉันเชื่อมั่นว่า ทุกคนที่ได้มาร่วมแรงร่วมใจเสียสละทำงานให้แก่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯนั้น ก็ด้วยแรงศรัทธาในท่านครู **หลวงประดิษฐไพเราะฯ** และ **คุณหญิงชิ้น** ผู้ซึ่งเป็น **ปูชนียบุคคล** ที่ควรแก่การเคารพยกย่องอย่างสูงในคุณงามความดีและปณิธานอันแน่วแน่ของท่าน เช่นเดียวกับดิฉันนั่นเอง จึงได้พร้อมใจกันมา "เทน้ำใจ" ให้โดยมิได้หวังสิ่งตอบแทน ทำให้งานของมูลนิธิฯเจริญก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ดิฉัน ในนามเลขาธิการ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ใคร่ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันจรรโลงศิลปดนตรีไทยของชาติไว้ ณ โอกาสนี้ เป็นอย่างสูง

มาลินี สาคริก

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

๔๗ ถนนเศรษฐศิริ สามเสนใน พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐

โทร. ๒๗๙-๑๕๐๙, ๒๗๙-๐๘๕๖

๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เวลา ๑๑.๐๐น.

ป้าชิ้นขา อี๊ด กำลังทำหน้าที่ตามความประสงค์ของป้าชิ้นอยู่ค่ะ ขณะนี้ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กำลังจัดประกวดดนตรีไทย "รางวัลศรทอง" อยู่ที่หอประชุม กรป. กลาง สนามเสือป่า ทุกอย่างกำลังดำเนินไปด้วยดี ทุกคนตั้งใจทำงานด้วยศรัทธาในความมุ่งมั่นปรารถนาของ "ป้าชิ้น" แม้ว่าปีนี้ ป้าชิ้นจะไม่ได้ไปนั่งเป็นประธานของงานฯ เช่นปีก่อน แต่ในใจของพวกเราทุกคนมี "ป้าชิ้น" อยู่ตลอดเวลาค่ะ และพวกเราจะทำงานต่อไปเพื่อให้สมใจความตั้งใจของป้าชิ้น

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั่วสากลโลก โปรดคุ้มครองรักษา "ป้าชิ้น" ทั้งกายและใจ ขอให้ระลึกตรึกอยู่ใน "ธรรมะ" ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดเวลา

ด้วยความเคารพรักอย่างสูงสุด

หลาน อี๊ด

มาลินี สาคริก

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ หลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)

๑. สนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ดนตรีไทยทั้งในและนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

๒. สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการดนตรีไทย เพื่อส่งเสริมการวางมาตรฐานและหลักเกณฑ์ให้เปรียบเทียบได้กับดนตรีสากล

๓. ส่งเสริมการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งเป็นผลงานเกี่ยวกับการดนตรีไทยทุกรูปแบบ เพื่อให้เป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้า วิจัยต่อไป

๔. ส่งเสริมการเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานดีเด่นในศิลปที่เกี่ยวกับดนตรีไทย เพื่อเป็นกำลังใจและเป็นตัวอย่างอันดีในการสร้างสรรค์ศิลปอันมีคุณค่าสมกับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

๕. ให้ความอนุรักษ์เกื้อกูลแก่นักดนตรีไทย ผู้ที่กำลังศึกษาและผู้ที่สนใจจะศึกษาดนตรีไทยตามภาวะและโอกาสอันควร เพื่อเป็นการส่งเสริมพื้นฐานในการพัฒนาศิลปและวิชาการดนตรีไทย

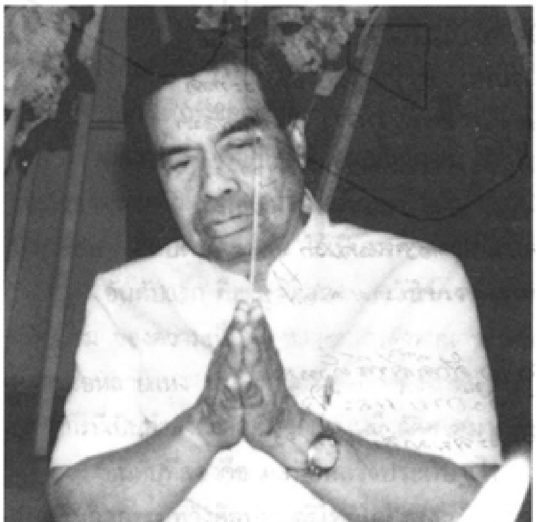
๖. จัดดำเนินการหรือร่วมมือกับองค์การกุศลอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมหรือกิจการอันเป็นการส่งเสริมวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ เพื่อการกุศลและเพื่อสาธารณประโยชน์

๗. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

๔๗ ถนนเศรษฐศิริ สามเสนใน พญาไท กทม. ๔

โทร. ๒๗๙-๑๕๐๙, ๒๗๙-๐๘๕๖

ศิษย์เอกของหลวงประดิษฐไพเราะ
และเป็นกรรมการของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ ในปัจจุบัน

ความกตัญญูกตเวที ต่อพระคุณครูอาจารย์
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
3 พ.ย. ๓๐

ขอนำบทเพลงที่ลูกหลานร้องรำฉลอง "คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง" ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๙ มาเป็นเครื่องแสดงคารวะในนามลูกหลาน "ศิลปบรรเลง" ร่วมกับความชื่นชมยินดีจากผู้ที่เห็นคุณงามความดีของท่าน เมื่อได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม พระราชทานตราจตุตถจุลจอมเกล้า

เพลงนาคราช

อันความดีทำไว้ไม่สิ้นสูญ
หมั่นเพิ่มพูนจะให้ผลเป็นแม่นมั่น
ดังตัวอย่างจาก "คุณป้า" ของเรานั้น
ท่านมุ่งมั่นทำประโยชน์ตลอดมา
ชอบบำเพ็ญศีลทานการกุศล
ทั้งช่วยเหลือแก่คนไม่เลือกหน้า
มั่นเคารพกตัญญูบิดามารดา
ทั้งครูบาอาจารย์ทุกวันคืน
เป็นความดีที่ทำโดยไม่หวัง
ว่าจะยังประโยชน์ตนเช่นคนอื่น
จึงได้รับผลทั้งผองสนองคืน
ลูกหลานตื่นเต้นยินดีปรีด้า
คุณป้าได้รับตราจุลจอมเกล้า
โปรดเกล้าพระราชทาน วันที่ห้า
พฤษภาคม "ฉัตรมงคล" ที่ผ่านมา
เป็นเกียรติสูงแก่บรรดา "ศิลปบรรเลง"

เพลงบรเทศ

พวกเรารวมร่วมใจกันทั้งผอง
พร้อมพี่น้องร้องรำให้เหมาะเหม็ง
สมที่เป็นเหล่ากอ "ศิลปบรรเลง"
บรรเลงศิลป์ครื้นเครงอวยพรเอย

วงดนตรี "สาคริก" บรรเลงเพลง "ชมแสงจันทร์"

แสนรื่นเริงใจในงานร่วมสัมพันธ์
พวกเราพร้อมกันวันของศิลปบรรเลง
ทั้งศิษย์ของคุณตามาช่วยให้ครื้นเครง
เมื่อศิลปบรรเลงได้เกียรติของตระกูล
ชื่นใจ เมื่อดนตรีของไทยแจ้งประจักษ์
เมื่อฝูงชนได้ตระหนักถึงความก้าวไกลไพบูลย์
ศิลปของไทยขอจงร่วมใจเทอดทูน
รักษาไว้มิให้เสื่อมสูญเพิ่มพูนทั้งคุณความดี
"สาคริก" ลูกหลานสราญวิญญาณ์
ตั้งใจพากเพียรเล่าเรียนวิชา
สายดนตรีไทยคงไว้เรื่อยมา
ยามนี้ถึงคราจักได้บรรเลงเพลงเพื่อสดุดี
ทวยเทพเป็นใหญ่ในจักรวาล
อาจารย์ "ศิลปบรรเลง" ตระกูลดนตรี
ทั้งท่านครูฝ่ายดุริยางค์ศิลปทั้งมวลมากมี
ข้าขออัญชลีที่ประทานเกียรติ "ศิลปบรรเลง"

• • •

ใครใครเป็นคุณหญิงกันถมไป
ขอแสดง ความยินดี ด้วยใจจริง
Charity นี่ begins at home ก่อน
อีกงานราช งานรัฐ ช่วยจัดทำ
ช่วยงานใคร ไปรถเมล์ เก๋ไม่หยอก
จะนินทา ว่าใคร ก็ไม่เคย
ยามว่างงาน คุณหญิงหันเข้าหาพระ
ชอบสวดมนต์ ภาวนา เป็นอาจิณ
คุณหญิงชิ้นทำกุศลจนคนลือ
มาบัดนี้ ความดี ที่ทำไว้
โปรดปราน พระราชทานตราคุณหญิง
ขอคุณหญิง ปราศทุกข์ภัยไร้โรคา

ไม่ชื่นใจเท่าพี่ชิ้นเป็นคุณหญิง
แด่คุณหญิง ผู้ประเสริฐเลิศคุณธรรม
ญาติพี่น้องเดือดร้อนรีบอุปถัมภ์
เหนื่อยหน้าดำไม่คำนึงถึงตนเลย
น้องแกล้งหลอก หลานแกล้งล้อ ก็ยิ้มเฉย
นิจจาเอ๋ย เหมือนนางฟ้า มาอยู่ดิน
วิปัสสนา สมถะ ก็ทำสิ้น
ยุง เหลือบ ริ้น หากมากัดก็ปัดไป
ว่าเวลสันดร มีอีกหรือ นี่ไฉน
บรรดาลให้ พระผ่านเกล้าชาวประชา
น่าปลื้มใจจริง ๆ คุณหญิงขา
ปรารถนาสิ่งใดสมใจเทอญ

ด้วยความรักและนับถือยิ่ง
เฉิดศรี มงคลยุทธนาวี
(ศิริเวทิน)

ขอแสดงความยินดี เป็นที่ยิ่ง
แด่ดอกเตอร์ คุณหญิง ที่นับถือ
สอนศิษย์ ด้วยกุศลจิต จนร่ำลือ
ว่าท่านผู้ มีฝีมือ ชั้นปริญญา
ไม่เคยคิด ไม่เคยหวัง สิ่งตอบแทน
อยู่สบาย ไม่แร้นแค้น ไร้ปัญหา
ที่ตรากตรำ ทำการสอน ตลอดมา
เพราะความรัก ร่วมมิตร และ [illegible]
กุศลจิต กุศลกรรม ที่ทำไว้
บันดาลให้ มหาบพิตร พระทรงศรี
พระราชทาน ปริญญา ชั้นดุษฎี
ผลกรรมดี ตามเล่ห์ เห็นทันตา
แม้มิใช่ [illegible]
ตัวศิษย์ ยังยินดี เป็นนักหนา
เพราะ "พี่ชิ้น" มีน้ำใจ ห่วงหา
ขอให้สม ปรารถนา อันดีงาม
ที่จะแผ่ [illegible]
ให้ไทยคง ยืนยง คู่สยาม
ขอคุณหญิง จงเป็นสุข ทุกโมงยาม
มีแต่ความ สวัสดี ตลอดเทอญ

ด้วยความรักและนับถือยิ่ง
เฉิดศรี มงคลยุทธนาวี
๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๓

• บทกลอนอวยพรจากคุณเฉิดศรี มงคล-ยุทธนาวี เมื่อคุณหญิงชิ้นได้รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓

แด่คุณป้าและคุณครูผู้แสนประเสริฐ

"ติ๊ก...ช่วยป้าหน่อยนะ...ช่วยกันสืบทอดวิชาของคุณตาเอาไว้...ป้าเสียดายกลัวว่าจะสูญไปเสีย" คำกล่าวของ **"ป้าจิ้น"** ประโยคนี้ยังแว่วอยู่ในความทรงจำของผมเสมอมา "ครับ" ผมตอบท่านไปเช่นนั้นทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นก็ยังไม่แน่ใจว่าตนเองจะมีความสามารถสืบทอดวิชาดนตรีไทยต่อไปได้ดีเท่ากับที่ท่านตั้งความหวังเอาไว้หรือไม่ วันนั้นเป็นวันไหว้ครูดนตรีไทยที่ "บ้านบาตร" เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว (บ้านบาตร" คือบ้านของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ - ศร ศิลปบรรเลง เลขที่ ๑๓๕ ถนนบริพัตร)

หลังจากที่ได้ให้สัจจะวาจากับท่านแล้วผมจึงได้เริ่มเรียนรู้วิชาดนตรีไทยอย่างจริงจังยิ่งขึ้นโดยเรียนกับ "คุณแม่" (นางมหาเทพกษัตรสมุห-บรรเลง สาคริก) และ "ป้าจิ้น" เป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีความรู้ความสามารถพอสมควรแล้วท่านทั้งสองก็ได้กรุณานำผมไปช่วยท่านสอนดนตรีไทยตามที่ต่าง ๆ หลายแห่งเพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ความชำนาญมากยิ่งขึ้น "ป้าจิ้น" มักจะย้ำสอนผมเสมอว่า "สิบรู้นั้นไม่สู้ชำนาญ เมื่อเรียนรู้แล้วต้องปฏิบัติให้ชำนาญด้วย" นอกจากท่านจะสอนให้ **"รู้"** และ **"ปฏิบัติ"** ได้แล้ว ท่านยังสอนให้ **"รู้สึก"** ด้วย โดยกล่าวว่า ดนตรีไทยนั้นเป็นศิลปะที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับ รสนิยม และอารมณ์ของความรู้สึกของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง หากไม่เรียนรู้ถึงสิ่งเหล่านี้จะเป็นนักดนตรีหรือครูดนตรีที่ดีไม่ได้ ผมจดจำคำสอนของ "ป้าจิ้น" และ "คุณแม่" ไว้ในใจและถือเป็นหลักในการปฏิบัติตนเสมอมาพร้อมกันนั้นก็ได้รักษา **"สัจจะ"** ที่ได้ให้ไว้แก่ท่านในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการดนตรีไทยให้แก่ศิษย์ของผมต่อไป และพบว่าประสบแต่ผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งทั้งในงานอาชีพและชีวิตส่วนตัว ผลสำเร็จต่าง ๆ ที่ผมได้รับในชีวิตการเรียนและอาชีพการงานมาจนถึงบัดนี้นั้นกล่าวได้เต็มปากว่าส่วนหนึ่งมีผลมาจาก "คำสอน" ของ "ป้าจิ้น" โดยแท้

แม้ว่า "ป้าจิ้น" จะล่วงลับไปแล้ว แต่สัจจะที่ผมได้ให้ไว้กับท่านยังคงมีผลอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ ผมมั่นใจว่าวิชาดนตรีไทยในสายตระกูลของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จะยังไม่สูญสิ้นไปโดยง่าย แต่จะต้องเจริญงอกงามผลิดอกออกช่อต่อไปสมดังเจตนารมณ์ของ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง อย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะท่านเองเป็นผู้เพาะหว่าน "พืชพันธุ์ทางดนตรีไทย" เอาไว้มากมาย นับเอนกอนันต์ ตัวผมเองก็เป็น "ต้นกล้า" ต้นหนึ่งที่ท่านได้กรุณา

ครอบครัว "สาคริก"

แถวหน้าจากขวา -

- รองประธานมูลนิธิฯ (อ.บรรเลง), เลขาธิการมูลนิธิฯ (อ.มาลินี), คณะกรรมการผู้บริหารมูลนิธิฯ ส่วนหนึ่ง : บังอร, พิรประภา หงษ์สุวรรณ, ธัญญารัตน์

แถวหลังจากขวา

ชนก, นิคม, คมกริช และอัษฎาวุธ สาคริก ผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของคุณหญิงชิ้นอยู่ในปัจจุบัน

เพาะหว่านเอาไว้ซึ่งบัดนี้อาจกล่าวได้ว่ากำลังผลิดอกออกช่อจนสามารถสืบทอดต่อให้ลูกศิษย์จำนวนมากมายในชมรมดนตรีไทย มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ ที่ป้าจิ้นเป็น อิฐก้อนแรกก่อตั้งไว้ ผมแน่ใจว่า "ป้าจิ้น" คงมีญาณวิถีที่จะหยั่งรู้และรับทราบในกิจกรรมทางดนตรีไทยที่ผมกำลังกระทำตามสัจจะที่ได้ให้ไว้ต่อท่าน เมื่อนานมาแล้ว และแน่ใจว่าดวงวิญญาณของท่านคงจะร่วมชื่นชมยินดีกับผมด้วย แม้ว่า คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ซึ่งเป็นทั้ง "คุณป้า และ คุณครูผู้แสนประเสริฐ" ของผมจะจากไปสู่สุคติแล้วก็ตาม ผมขอให้สัจจะต่อดวงวิญญาณของท่าน ณ บัดนี้อีกครั้งหนึ่งว่า

"ผมจะรักษาสัจจะที่ได้เคยให้ไว้กับท่านเมื่อนานมาแล้วนั้นต่อไปตราบจนชั่วชีวิตของผมครับ"

ชนก สาคริก

๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

พี่เลี้ยงที่รัก และเอาใจใส่ดูแลคุณแม่อย่างดีตลอดเวลา แดง - กานต์ และแพน ที่บ้านลาดพร้าว

ตามที่หนูได้อยู่รับใช้ดูแลคุณหญิง คุณหญิงท่านมีพระคุณต่อหนูมาก หนูรัก และเคารพท่านมาก คุณหญิงใจดี มีใจเมตตา ต่อทุก ๆ คน ท่านเป็นห่วงและคอยดูแล น้องดาว น้องดิว และพี่ม้อด ในเรื่องต่าง ๆ ท่านพูดเสมอ ๆ ว่า หลานท่านน่ารักทุกคนเลยค่ะ กิจวัตรประจำวันของท่านในช่วงเช้า ท่านก็จะเดินออกกำลังกายและเก็บดอกไม้ถวายพระนี่สำคัญมาก ท่านจะทำทุกวัน สุขภาพช่วงนั้นแข็งแรงดีมาก บางวันคุณหญิงท่านจะอบรมตักเตือน หนูในเรื่องต่าง ๆ ท่านชอบอ่านหนังสือ และคุยสนุก ยิ้มแย้มแจ่มใส บางวันก็จะมีลูกศิษย์มาเยี่ยม มาคุยเป็นเพื่อนเป็นประจำ ก็คุณหญิงท่านชอบคุยในเรื่องต่าง ๆ เป็นที่เคารพนับถือของทุก ๆ คนค่ะ

ในช่วงที่ท่านไม่สบายช่วงสุดท้าย หนูสงสารคุณหญิงมาก คุณหญิงท่านมีพระคุณต่อหนูมาก หนูไม่มีอะไรที่จะตอบแทนท่าน นอกจากดูแลคุณหญิงให้ดีที่สุด และเต็มใจมาก ๆ หนูขอขอบพระคุณมากที่ไว้วางใจให้หนูได้ดูแลคุณหญิง หากว่าหนูทำอะไรไม่เหมาะสมหรือผิดพลาดไป หนูต้องกราบขอโทษคุณหญิงไว้ในที่นี้ และหนูขอให้คุณหญิงท่านจงมีความสุขมาก ๆ ค่ะ

หนูกานต์ ศรวิเศษ